

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞEĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

117068

İLKÖĞRETİM 5.SINIF RESİM-İŞ DERSİ PROGRAMI AMAÇLARININ
GERÇEKLEŞME DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ
(SİİRT ÖRNEĞİ)

117068

HAZIRLAYAN
Muhammed KESKİN

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANİSTON MERKEZİ

DANIŞMAN
Doç. Ahmet ATAN

DİYARBAKIR
2002

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 6. sınıfa geçiş basamağı olan 5. sınıf Resim-İş programının uygulama düzeyinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ilköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin konuyla ilgili görüşleri ve öğrenci defterlerinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Araştırma “giriş”, “ilgili kaynaklar”, “yöntem”, “bulgu ve yorumlar”, “özet, yargı ve öneriler” ve “ekler” olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde kuramsal bilgilere yer verilerek problem ortaya konmaya çalışılmıştır. Daha sonra araştırma konusuyla ilgili, önceden yapılan çalışmalar, ilgili kaynaklar bölümünde tanıtılmıştır. Yöntem bölümünde araştırmanın gerçekleştirilmesinde uygulanan çalışmalar açıklanmıştır. Elde edilen bulgular, yorumlarıyla desteklenerek, bulgu ve yorumlar bölümü oluşturulmuştur. Özet, yargı ve öneriler bölümünde ise araştırmanın kısa bir özeti yapılmış, elde edilen bulgular ışığında yargıya varılmış ve kişisel öneriler geliştirilmiştir.

Araştırma, 2000-2001 Öğretim yılında Siirt il merkezinde bulunan ilköğretim 5. sınıf öğretmen ve öğrencilerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu anket formu kullanılarak öğretmenlerin görüşlerine baş vurulmuştur. Veri analizinde ise SPSS paket programından yararlanılmıştır.

Bu araştırmada, elde edilen en önemli bulgulardan biri, ilköğretim 5. sınıf Resim-İş Programının amaçlarının gerçekleşme düzeyi, “Genelde yetersiz” olduğudur. Bu konuyla ilgili eksikliklerin giderilebilmesi için ilgililere ışık tutabilecek öneriler geliştirilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the level of application of the art-work program of the 5th classes, which is the passage step to 6th classes of primary education. Due to this aim, the evaluation of the 5th class teachers' opinions and students' notebooks has been done.

The research contains six parts, "introduction", "relevant sources", "method", "findings and commentary", "summary", "judgement and offers" and "appendix". In the introduction part, the problem is tried to be defined by giving theoretical knowledge. Then, pre-studies about the subject are introduced in relevant sources part. In method part the studies that applied to make the searches are explained. Findings and commentary part contains findings with comments. And in summary, judgement and offer parts a short summary of the research has been done and according to the findings has been reached a judgement (conclusion) and personal offers has been made.

Research has been done with the datum that had been got from the teachers and students of primary educations' 5th classes in the centre of province of Siirt in 2000-2001 education-year.

The questionnaire that has been used in research is improved by researchers. This questionnaire is used to ask the teachers' opinions. And in the analysis of datum SPSS packet program has been used.

In this research, one of the most important finding is to find out the level of materializing the art-work programs' aim was "generally insufficient". The program belongs to primary educations' 5th class. To remove the deficiencies about this subject some offers that will guide concerning has been developed.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma jürimiz tarafından .....

Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Doç. Alimettin ATAN

Başkan : .....

(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Sinan SENGİÇEK

(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Behçet ORAL

(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2002

(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

Enstitü Müdürü

(Mühür)

Abdülhak

Prof. Dr. Abdülhak TURAN

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı gerçekleştirirken yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Ahmet ATAN'a kaynak konusundaki desteği için Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Eğitimi Bilimdalı Öğr.Gör. Mustafa DİĞER'e Bilimsel Araştırma Teknikleri dersinde engin bilgi ve tecrübelerini aktaran Prof.Dr. Ensar ASLAN'a, Yar.Doç.Dr. Behçet ORAL'a ve Yar.Doç. Sinan ŞENÇİÇEK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Literatür taraması sırasında bana yardımcı olan ve benden sürekli destek ve fedakarlığını esirgemeyen Siirt Eğitim Fakültesindeki değerli arkadaşlarıma, çalışmalarım boyunca bana sürekli destek olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Özet	I
Abstract.....	II
Tutanak.....	III
Teşekkür	IV
İçindekiler	V
Çizelgeler Listesi.....	VIII

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Sayıtlılar.....	2
1.5. Sınırlılıklar.....	3
1.6. Tanımlar.....	3

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	5
2.1.1.. Eğitim ve Öğretim.....	5
2.1.2. Eğitim.....	5
2.1.3. Öğretim.....	6
2.1.4. Eğitim Çeşitleri.....	7
2.1.5. Örgün Eğitim.....	7
2.1.6. Formal Olmayan Eğitim.....	10
2.2. Örgün Eğitimde İlköğretimin Yeri ve Önemi.....	11
2.2.1. İlköğretimin Önemi.....	11
2.2.2. İlköğretimin Amaç ve Görevleri.....	12
2.3. İlköğretim Resim-İş Dersinin Genel Amaçları.....	12

2.3.1. 5. Sınıf Resim-İş Dersinin Amaçları.....	13
2.3.2. Resim-İş Eğitiminin Gerekliliği.....	14
2.3.3. Resim-İş Eğitiminin İlkeleri.....	15
2.4. Resim-İş Dersinde Geçen Temel Kavramlar.....	17
2.4.1. Güzel Sanatların Sınıflandırılması.....	17
2.4.2. Güzel Sanatlar Eğitimi Nedir?.....	18
2.4.3. Resim Dersi Nedir?.....	18
2.4.4. Resim Nedir?.....	18
2.4.5. Yaratıcılık Nedir?.....	18
2.5. Resim-İş Dersinde Çocuğun Gösterdiği Gelişim Basamakları.....	19
2.5.1. Bebeklik Çağı.....	19
2.5.2. Bir Yaş Basamağı.....	19
2.5.3. Karalama Basamağı.....	19
2.5.4. İsteme Ve Benzetme Basamağı.....	20
2.5.5. Tanıma Basamağı.....	20
2.5.6. Şematik Resim Basamağı.....	20
2.5.7. Somut İşlem Basamağı.....	21
2.5.8. Gençlik Basamağı.....	21
2.5.9. Artistik ifade basamağı.....	23
2.6. Resim-İş Dersi Eğitim Durumları ve Öğretim Yöntemleri.....	24
2.7. Sanat Eğitiminde Temel Yöntemler.....	24
2.7.1. Kolaydan Zora Gitme Yöntemi.....	24
2.7.2. Kopya Yöntemi.....	25
2.7.3. Psikolojik Yöntem.....	25
2.7.4. Bellek Eğitimi Yöntemi.....	25
2.7.5. Drama Yöntemi.....	26
2.7.6. Görsel Etkinlikler (Demonstration) Yöntemi.....	26
2.8. Zihinsel Gelişim Aşamaları.....	26
2.8.1. Sezgisel Düşünme (4-7 yaş).....	27
2.8.2. Somut İşlemler (7-11 yaş).....	27
2.8.3. Soyut İşlemler (11-15 yaş).....	27
2.9. Ölçme Ve Değerlendirme.....	27
2.10. İlgili Araştırmalar.....	29

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	32
3.2. Evreni ve Örneklem.....	32
3.3. Veriler ve Toplanması.....	33
3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	33

BÖLÜM IV

4. BULGULAR.....	34
4.1. Öğretmenlerin Cinsiyet, Mezuniyet ve Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları.....	34
4.2. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine göre Resim-İş Dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin görüşleri.....	35
4.3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullara Göre Resim-İş Dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin görüşleri.....	36
4.4. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Resim-İş Dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin görüşleri.....	36
4.5. Öğrencilerin Resim-İş Dersinin Amaçlarına Ulaşma Düzeyleri.....	37

BÖLÜM V

5. ÖZET YARGI VE ÖNERİLER	53
5.1. Özet.....	53
5.2. Yargı.....	54
5.3. Öneriler.....	55

EKLER.....

Ek.1. M.E.M. Anket İzin Formu.....	57
Ek.2. Anket Formu.....	58
Ek.3. M.E.M.” ye Bağlı Okulların listesi.....	59

KAYNAKÇA.....

KAYNAKÇA.....	61
----------------------	-----------

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	34
2. Mezuniyet Durumlarına Göre Araştırmaya Katılanların Dağılımı.....	34
3. Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı.....	35
4. Cinsiyetlerine Göre Puan Dağılımı.....	35
5. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Puan Dağılımı.....	36
6. Hizmet Sürelerine Göre Puan Dağılımı.....	36
7. Tek Yönlü Varyans Analizine Göre.....	37
8. Çizgisel Çalışmalarda Çeşitli Gereçleri Tanıyabilme.....	38
9. Çizgisel Çalışmalarda Koyu, Orta, Açık Değerleri ve Dokuları Kullanabilme	38
10. Çizgi, Doku ve Lekeleri Kullanarak Hayalden Resim Yapabilme.....	39
11. Koyu, Orta, Açık Değerlerle Kompozisyon Bilgisi.....	40
12. Koyu, Orta, Açık Değerlerle Kompozisyon Yapabilme.....	40
13. Koyu, Orta, Açık Değerleri Renge Dönüştürerek Kompozisyon Yapabilme...	41
14. Çalışmalarda Mürekkebi Kullanabilme.....	41
15. Örtücü ve Saydam Boyalar Bilgisi.....	42
16. Nesnelerin Bütünü ile Parçaları Arasındaki Orantıyı Sezebilme.....	42
17. Renk Bilgisi.....	43
18. Çalışmalarda Hareketli Konulara Yer Verebilme.....	44
19. Tek Rengin Çok Çeşitli Değerleri İle Çalışma Yapabilme.....	44
20. Doğanın Ritmini Kavrayarak Çevreye Olan Duyarlılığı Geliştirici Çalışmalar Yapabilme.....	45
21. Portre Bilgisi.....	45
22. Etkilendiği Kişileri Portre Çalışması Olarak Aktarabilme.....	46
23. Düzenli Ortamda Bulunmaktan Zevk Alış.....	46
24. Rüya, Masal, Efsane, Uzay, Gelecek Yıllarda Yaşam Gibi Konuları	

Biçim ve Renk Zenginliği İçinde Gerece Aktarabilme.....	47
25. Afiş Çalışmalarında Tasarım Bilgisi.....	47
26. İki Boyutlu Tasarım Çalışmalarında “Sağlığa Duyarlılığı” Aktarabilme.....	48
27. Tekstil Tasarım Bilgisi.....	48
28. Üç Boyutlu Tasarım Bilgisi.....	49
29. Grup Çalışması Yolu İle İş Bölümü Yaparak Sorumluluk Paylaşabilme.....	49
30. Üç Boyutlu Biçimlendirme ve İnşa Çalışmaları Yapabilme.....	50
31. Sanat Eserlerini ve Tasarım Örneklerini İnceleyebilme.....	50
32. Kültür ve Tabiat Varlıklarının Değerini Bilerek Koruyabilme.....	51
33. Belli Başlı Yerli ve Yabancı Sanatçılarla Eserleri Hakkında Bilgi Edinebilme.....	52

KISALTMALAR

M.E.G.P : Milli Eğitim Geliştirme Projesi

M.E.T.K : Milli Eğitim Temel Kanunu

T.B.M.M : Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.T.K.B : Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

S.S : Standart Sapma

$\bar{x}$: Ortalama

N : Kişi Sayısı

f : Frekans

K.T. : Kareler Toplamı

s.d. : Serbestlik Derecesi

K.O. : Kareler Ortalaması

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İlköğretim kurumları üç ana özellik üzerine temellenir. Bunlar, bilgi kazanmaya yönelik “bilişsel” amaçlar, tutum ve duygu oluşturmaya çalışan “duyuşsal” amaçlar ve son olarak da öğrencilerin becerilerini geliştirmeyi amaçlayan “psiko-motor” amaçlardır.

İlköğretimin temel ilkelerinden biri “bütünlük” ilkesidir. Yani öğrenciler sadece belirlenmiş bir alanla ilgili değil, sosyal, psikolojik, biyolojik ve fiziksel vb. diğer genel ve özel yeteneklerini geliştirmeyi amaç edinir. Çünkü insan, diğer canlı varlıklar gibi standart bir yaratık değil, duygu, düşünce, icra, kültür oluşturma ve yaşama, muhakeme gücü olan bir varlık olduğundan tek yönlü eğitilemez. İnsanın yaratıcı güçlerinin ortaya çıkarılması ve estetik eğitiminin uygulama alanlarının en önemlilerinden birisi (İlköğretim Resim-İş dersi Programı, T.T.K.B.mın 11.09.1992 tarih ve 287 sayılı kararı) Resim-İş dersi dır. Resim-İş dersi eğitimi, öğrencilerin genel ve özel resim yeteneklerini geliştirerek, onlara estetik düşünme ve icra yeteneği kazandırmayı amaç edinir. Bunun dışında bireylerin kendilerini resim sanatı ile ifade etmelerinin, boş zamanlarının resim gibi yaratıcı ve yararlı etkinliklerle değerlendirmesinin mümkün olduğu, farklı olarak teknolojinin esiri olmaktan kurtulabileceği bir alandır. Günümüzde ilköğretim kurumlarında verilmekte olan sanat eğitimine gerekli önemin verildiği hususu tartışmaya açıktır. Öğrencinin bireysel kapasitesini açığa çıkarabilecek ve bunu diğer derslere başarılı olarak yansıtabilecek etkinlikler, resim-iş eğitimi, beden eğitimi ve oyun gibi derslerdir. Yapılan araştırma sonuçlarından bireylerin sanat ağırlıklı derslerdeki başarılarının diğer derslere farklı oranlarda da olsa doğrudan yansıdığını göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı bu araştırmada Resim-İş dersinin genelde ilköğretim okulları, özelde ilköğretim okulları 5. sınıf Resim-iş dersi programının amaçlarının gerçekleşme düzeyinin tespitine bağlı olarak, öğrenci başarıları, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, öğretmenlerin mezun oldukları alanlara göre amaçların gerçekleştirilmesindeki etkililikleri incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, “İlköğretim okulları 5. sınıf Resim-İş ders programının amaçlarının gerçekleşme düzeyi nedir?” sorusunu yanıtlamaya çalışmaktır. Belirlenen bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorular cevaplandırılmaya çalışılacaktır.

- 1- Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, resim-iş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- 2- Öğretmenlerin mezun oldukları okullara (programa) göre, resim-iş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- 3- Öğretmenlerin kıdemlerine göre, resim-iş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- 4- Öğrencilerin Resim-İş dersinin amaçlarına ulaşma düzeyi nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Yüksek Lisans tezi olarak yapılmaktadır. Türk eğitim Sistemi'nin birinci basamağını oluşturan ilköğretim okullarının 5.sınıf Resim-İş programını kapsamaktadır. Ancak öğrencilerin bir üst öğretim olan ortaokul 6.sınıfa ne denli hazır oluş düzeyleri, bu araştırmanın sonuçları ilköğretim Resim-İş dersinin niteliğinin geliştirilebileceğine, araştırma ile elde edilen veriler sonraki araştırmalara ışık tutabileceğine ve bu araştırma ile alanla ilgili mevcut bilgilere yeni bilgiler katabileceği düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırma şu temel sayıtlara bağlı olarak yapılmıştır.

1. Bu araştırmaya katılan öğretmenler veri toplama aracındaki sorulara, kendi özelliklerini yansıtan gerçek durumlarına uygun cevaplar vermişlerdir.
2. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan öğrencilerin Resim-İş defterleri ilgili sorulara cevap bulmada yeterlidir.
3. Örneklem evreni temsil etme özelliğine sahiptir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır.

1. Bu araştırma Siirt il merkezindeki 45 ilköğretim okulunda yapılmıştır.
2. Araştırma bulguları bu okullarda görev yapmakta olan ilköğretim 5. sınıf 31 erkek ve 15 bayan öğretmenin görüşleri ile sınırlıdır.
3. Öğrencilerin resim-iş dersinin amaçları ulaşma düzeylerinin tespiti, öğrencilere ait 138 öğrencinin Resim-İş defterlerindeki etkinliklerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme süreci veya kendi yaşadığı toplum içinde değeri olan yetenek, tutum ve davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür (Good,1959).

Öğretim: Okullarda yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretme faaliyetleridir (Fidan ve Erden, 1989,s.22).

Öğrenme: Ertük'e göre; Bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda davranışlarında meydana gelen kalıcı değişmelerdir.

Sanat Eğitimi: Sanat eğitimi bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duyguların geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası ya da bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasıdır (Artut, 2001,s.89).

Resim-İş Eğitimi: Düşünsel, bilişsel, duyuşsal, görsel ve bedensel etkinlikler içinde bulunarak kendini ifade etmeye imkan sağlayan çok yönlü önemli sanatsal bir faaliyettir (Artut, 2001,s.175).

Örgün Eğitim: Belli bir yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitim amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programları ile okul çatısı altında yapılan eğitimidir (Taymaz, 1978,s.6).

Yaygın Eğitim: Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilerle ilgili ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimidir (Taymaz, 1978,s.6).

Öğretim Yöntemi: Bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenilen düzenli yol (Oğuzkan, 1993,s.166).

Öğrenci: İlköğretim 5. sınıfta öğrenci durumundaki bireyler.

Amaçlar: Yetiştirdiğimiz bireylerde bulunmasını uygun gördüğümüz ve eğitim yoluyla kazandırılabilir mahiyetteki özelliklere amaç denir (Birisi ilköğretim Resim-İş dersi amaçları derken T.T.K.B. nın 11.09.1992 tarih ve 287 sayılı kararıyla belirlenen amaçlar kastedilmektedir).

Resim-İş:Kâğıt ve benzeri yüzeyler üzerine kalem, boya ya da öteki araçlarla bir nesnenin benzerini yapma ya da yaşanmış duygu ve düşünceleri iki boyutlu olarak gösterme, yansıtma, biçimlendirme işi ve sanatı (Öncül, 2000,s.932).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Eğitim Ve Öğretim

“Eğitim insanlığın doğusundan beri daima olagelmıştır; günümüzde uygarlık düzeyi ne olursa olsun her toplumda süre gelmektedir. Nüfusu sınırlı olan ilkel bir kabilede, insan oğlu bir taraftan temel ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı araçları geliştirmeye çalışmış, bir taraftan da toplumdaki çocuk, genç ve diğer yetişkinlere, örgün olmayan bir eğitim vermiştir. Böyle bir toplumda birey, canlı cansız çevre ile etkileşim yolu ile öğrenmiştir ve öğretmektedir. Öğrenmenin olduğu her durumda insan davranışlarını değiştiren bir eğitim sürecinden söz edilebilir.” (Artut, 2001, s.82)

Eğitim, “İnsanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreç insan kişiliğini farklılaştırır. Okullar bu sürecin en önemli bölümünü oluşturur. Sadece okullarda değil, günlük yaşamda eğitim-okul birlikteliği okulu akla getirir. Okul dışında gençler ve yetişkinleri her hangi bir mesleğe hazırlamak hayata uyumlarını kolaylaştırmak için açılmış kısa süreli eğitim kurumları vardır. Eğitim, ailede, işyerinde, askerlik ocağında, camide insanların oluşturdukları çeşitli gruplar yer alır. Toplumdaki kültürlüleşmenin bir parçasıdır eğitim (Oğuzkan, 1989, s.1).

Öğretim çalışmalarında belirli ilkelere uymanın ve yöntemli biçimde hareket etmenin ön şartı, ilgililerin bazı temel kavramlar üzerinde bilgi ve anlayış edinmeleriyle mümkündür. Bu kavramlar arasında başta gelen “eğitim” ve “öğretim” kavramlarıdır” (Oğuzkan, 1989, s.1).

2.1.2. Eğitim

Çok yönlü etkinlikleri süreç ve işlemleri içerdiği için eğitim herkesi, her zaman ve her türlü şartlar içerisinde tatmin edecek biçimde tanımlanması güçtür. Nitekim bu sözcükte neyin kastedilmek istendiği açıklamaya çalışan kimseler yaşadıkları çağın şartlarına üyesi oldukları toplumların özelliklerine ve kendi hayat görüşlerine göre birbirinden farklı tanımlar yapmışlardır. Aşağıda görülecek birkaç tanım bu durumu daha iyi aydınlatmaya tipik örneklerdir.

“*Her bireyi hayatta kendine ait olan yeri (mesleği) bulabilmesine ve bu yer veya meslekten gerek kendisine gerekse topluma her zaman niçin yüksek ve yüce olan ereklere doğru biçim vermekte faydalanmasına yarayarak bilgi ilgi ideal, alışkanlık ve yeteneklerle donatmak.

*Eğitim deyince bireyin ve toplumun hayat ve bekasını sağlamaya yarayan etkinlikler anlaşılır.

*Eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yolu ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.

*Her toplumda değerler ve kurumların erişkin kuşaktan yeni yetişen kuşağa geçmesini sağlayan en yaygın toplum görevlerinden biridir” (Oğuzkan, 1989, s.1).

“Tanımlardan da anlaşıldığı gibi eğitimin kapsam ve niteliğinin toplumun gelişim düzeyine göre belirlediği anlaşılır. İlkel toplumlarda taklit ve gözlemin büyük bir rolü vardır. İlkel toplumlarda gençler ve çocuklar yaygın eğitim adı verilen standardı belli olmayan ve kurumlaşmamış bir ortam içinde yetişirlerdi.

Belli bir kültür düzeyine ulaşmış toplumlarda ise hem “yaygın” hem “örgün” bir biçimde işlediğini görüyoruz.

Toplum örgün eğitim sisteminde hayatın her anlamında her kesimde çeşitli bilgi, beceri ve değerlerden oluşan bir bilgi birikimi ve bu birikimi planlı bir şekilde yeni nesillere aktarmaları söz konusu eğitimle olur.

Eğitimin amacı devletin ve toplumun ideallerini önde tutmakla birlikte bireysel ve toplumsal olmak üzere iki yönden düşünmektedir. Ona göre eğitim amacı büyümekte olan çocuğu kendi psikofizik ölçüleri içinde geliştirerek onu devlet ve toplumun ideallerini benimsemiş kendisine ve mensup olduğu topluma bütün etkinlikleriyle yararlı ola bilecek alışkanlıklarla donatılmış olgun bir kişi haline getirmektir” (Oğuzkan, 1989, s.3).

2.1.3. Öğretim

“Öğretim” sözcüğü içinde eğitimde olduğu gibi genel ve özel anlamda çeşitli tanımlar yapılmıştır.

Öğretim kavramının çeşitli tanımlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz.

*Öğretim genel anlamıyla anıldığı zaman öğrencilerin öğrenme teşebbüslerini tatmin etmek bireysel ve toplumsal yaşayışlarını düzenlemek zorunlu ihtiyaçlarını kendi çabalarıyla gidermelerine yardım edecek bilgi ve alışkanlıklarla donanmalarına önderlik

etmek çocukların okul içindeki yaşayışlarından başlayarak iyi bir vatandaş olacak biçimde yetiştirme etkinlikleridir” (Oğuzkan, 1989, s.3).

“*Her hangi bir eğitim kurumunda bir küme öğrenciye belli olan ve konularda bilgi verme işidir.

*Resmi yada gayri resmi kurumlarda öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gerekli araç ve gereçleri sağlama ve rehberlikte bulunma eylemidir.

*Belli bir şeyi öğretme bilgi verme, bilgi ile donatma tedris, tedrisat öğretim öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür” (Oğuzkan, 1989, s.3).

2.1.4. Eğitim Çeşitleri

Türk Milli Eğitim Sistemi, “örgün eğitim” ve “yaygın eğitim” olmak üzere iki ana başlıkta toplanmıştır. Bu çalışma, örgün eğitimle alakalı olduğundan örgün eğitim hakkında kısaca bilgi verilecektir.

2.1.5. Örgün Eğitim

Örgün eğitim sisteminin yapısını, amaç ve işlevlerini anlayabilmek için mevcut sistemin içerisinde yer almakta olan öğretim basamaklarını ve özelliklerini gözden geçirmekte yarar vardır.

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim zorunlu ilk öğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar ve isteğe bağlıdır. Bu eğitim ana okullarında, ana sınıflarında ve ilgili öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıflarında verilir.

3-6 yaşları arasındaki çocuklar için düzenlenen okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri METK da şöyle belirlenmiştir:

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlama;
2. Onları temel eğitime hazırlamak;
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı sağlamak;
4. Çocukların Türkçe’yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak “Madde 20”” (Oğuzkan, 1989, s.20).

İlköğretim (Temel Eğitim): İlk öğretim 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimi kapsayan bir eğitim basamağı olup kız erkek bütün vatandaşlar için

zorunludur. Bu çalışmada ilköğretim 5.sınıflar (11-12 yaş) öğrencileri ile ilgili değerlendirmeler yapılacağından bu öğretim kademesini detaylı olarak incelemekte fayda var. Bu öğretim basamağının amaç ve görevleri şunlardır.

a) Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onu milli ahlak ve anlayışa uygun olarak yetiştirmek.

b) Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirmek hayata ve bir üst öğretime hazırlamak.

İlk öğretimin uyguladığı kurumlar beş yıllık ilk okullar ve üç yıllık orta okullardır. İlk okullar ve orta okullar bağımsız birimler halinde ola bileceği gibi ilk öğretim okulları olarak birlikte de açılabilirler. Eğitim ve öğretim birimleri arasında en önemlisi ve gereklisi şüphesizi ilk öğretimdir. İlk öğretim kurumları eğitim sistemimizin temelini oluşturması ve diğer kurumlarda buna dayanır, olması yani bu kurumların sadece eğitim sistemimizi değil aynı zamanda toplumun diğer sistemlerini de olumlu yada olumsuz olarak etkilemesi durumunda olması ilk öğretim kurumlarını önemini açıkça belirtmektedir.

Temel eğitimin bu denli önemli olması dolayısıyla ilk öğretim kız-erkek bütün vatandaşlar için zorunludur, ve devlet okullarında parasızdır, ibaresi milli eğitim temel kanuna dahil edilmiştir. Yine bu öneminden dolayıdır ki ilk öğretim insan hakları beyannameinde de (madde 20) yerini almıştır. Beyannameye göre okul çağındaki bütün çocuklar ekonomik imkanlar ve gerekler dikkate alınmak sizin ilk öğretim imkanına hak kazanmışlardır.

İlk öğretim hem çocukların hayatta karşılaşılabilecekleri problemleri çözmesi açısından bir üst öğretim kurumuna hazırlanması açısından eğitim sistemimizin temelini oluşturması ve bu sürecin olumlu yada olumsuz yönlerin bir üst öğretime ve sosyal hayata doğrudan etki etmesi gibi sebeplerden dolayı eğitim sistemimizin en önemli kademesi olarak kabul edilir. Tarihi süreç içerisinde ilk öğretim sistemi geliştirilmiştir. Son olarak 14.06.1973 tarihinde TBMM'ne sunulan 1739 sayılı milli eğitim temel kanununun kabul edilmesi ile Türk Milli Eğitim Sistemi yeniden düzenlenmiştir. Bu kanunla beş yıllık ilkokul ve üç yıllık orta okullar birleştirilerek sekiz yıllık ilköğretim adını almıştır. XII. Milli Eğitim Şurası 8-22 Temmuz 1992 tarihleri arasında toplanarak ve gündemini orta okulların ilkokullarla birleştirilmesi, sekiz yıllık zorunlu eğitimin

yaygınlaştırılması gibi konular oluşturmuştur. Bu sırada ilk öğretimle ilgili şu kararlar alınmıştır:

- *İlköğretimin öğrencileri belirlenen amaçlara ulaştıracak şekilde düzenlenmesi,
- *İlköğretime başlama yaşının 72 ay olarak belirlenmesi,
- *Zorunlu ilköğretimin yaygınlaştırılması,
- *Orta okulların ilk okullarla bütünleştirilmesi,
- *İlk ve orta okulların son iki yılında her öğrenci için bir değerlendirme dosyasının tutulması,
- *İlköğretimden ortaöğretime geçişin sınavsız olması,
- *Sekiz yıllık öğretim için ortak bir öğretim programının oluşturulması.
- *Sınıf ve ders öğretmenliği anlayışının yeniden değerlendirilmesi,
- *Diplomanın sekiz yıl sonunda verilmesi”.

Ortaöğretim: “Ortaöğretim genel olarak 15-17 yaş kümesindeki gençlerin ihtiyacını karşılayan bir öğretim basamağıdır. Bu öğretim basamağı, ilköğretime dayalı, en az üç yıllık öğretim veren tüm genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarını kapsar. Ortaöğretim zorunlu değildir, ancak ilköğretimi tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanan her öğrenci ilgi, istidat ve yeteneği ölçüsünde bir ortaöğretim kurumuna girebilir.

Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden oluşur. Bu liseler, program özelliklerine göre teknik liseler, tarım meslek lisesi vb. adlar alırlar. Genel program uygulayan liselere sadece “lise”adı verilir. Nüfus az ve dağınık olan yerlerde genel,mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok amaçlı (programlı) liselerde kurulabilir.

Ortaöğretimin amaç ve görevleri METK ’da şöyle belirlenmiştir:

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür verme suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yollarını aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilinci ile ve gücünü kazandırmak,
2. Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgili istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamak. (madde 28.)” (Oğuzkan, 1989, s.20).

Yükseköğretim: “Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre yüksek öğretim orta öğretime dayalı en az iki yıllık yüksek öğretim veren eğitim kurumlarının tümünü

kapsar yüksek öğretim kurumları şunlardır. Üniversiteler, fakülteler, enstitüler, yüksek okullar, meslek yüksek okulları uygulama ve araştırma merkezleri” (Odabaş, 1996, s.6).

2.1.6. Formal Olmayan Eğitim

Örgün olmayan eğitim; yaşam içerisinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Amaçlı ve planlı değil gelişimi güzeldir. Kişi karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu grubun üyeleri ile etkileşimde buldukça farkında olmadan yeni şeyler öğrenir. Çocuklar arkadaşları ile oynarken, gençler akranlarıyla oluşturdukları gruplar içerisinde birbirleriyle etkileşirken yardımlaşmayı, dayanışmayı, iş birliği, kurallara uymayı, grubun değerlerini benimsemeyi öğrenirler ve toplumsallaşırlar. Bu tür öğrenmeler ailede, sokakta, iş yerinde, televizyon önünde, okulda kısacası, yaşam içinde kendiliğinden meydana gelir (Fidan, 1993, s.14).

Yaygın eğitim sürecinin iki önemli öğrenme yolu gözlem ve taklit (Oğuzkan, 1989, s.1).tir. İnsanlardaki birlikte yaşam iç güdüsü onları toplumun beklediği ve istediği davranışları öğrenmeye yöneltir. Çok küçük ve ilkel toplumlarda eğitim tamamen informal yollarla gerçekleştirilir. Köydeki çocuk tarımla ilgili becerileri günlük yaşam içinde büyüklerini gözetleyerek, taklit ederek, yaparak ve yaşayarak öğrenir. Derslerde yalnız fizik, kimya, tarih, coğrafya, resim vb öğrettiğini sanan öğretmenlerde farkına varmadan kendi düşünüş biçimlerini, değerlerini ve davranışlarını öğrencilerine geçirebilirler.

İnformal eğitim sürecinde insanlar istenmeyen ve zararlı alışkanlıkları da edinirler. Sigara içmek, kopya çekmek bunlar birer örnektir. Toplumlar büyüdükçe ve geliştikçe informal eğitim süreci insanların yetişmesinde yeterli olmamış ve planlı bir eğitim yeri olan okullar kurulmuştur” (Fidan, 1993, s.14).

Buraya kadar özellikleri açıklanan formal ve formal olmayan eğitim süreçleri toplumda birbirinin yanında ve çoğu zaman iç içe işlevlerini sürdürürler. Bazı yerlerde formal bazı yerlerde ise formal olmayan süreçler daha baskındır. Her iki sürecin iç içe bulunduğu ve eğitimin yarı formal bir özellik taşıdığı yerlerde vardır (Fidan, 1993, s.14).

2.2. Örgün Eğitimde İlköğretimin Yeri Ve Önemi

İlköğretim 6.14. yaş gurubundaki öğrencilere temel beceri kazandırarak onları hayata ve bir sonraki eğitim kurumlarına hazırlayan bir eğitim devresidir. Ülkemizde ilköğretim kurumları beş yıllık ilkokullar ve üç yıllık ortaokullardan meydana gelmektedir .

2.2.1. İlköğretimin Önemi

İlköğretim eğitim sisteminin temel taşıdır. Bu eğitim kademesinde bireylerin toplum içinde diğer üyelerle uyum içinde yaşamaları ve yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırır.

İlköğretimin ilk devresini oluşturan ilkokullarda çocuklara; çağdaş bir yaşam için gerekli olan okuma-yazma, okuduğunu anlama, ana dilini doğru kullanma becerileri ile toplumsal yaşam kurallarını öğrenir.

İlk okulda kazandırılan bilgi ve becerileri bir yandan bireylerin hayata atıldığı zaman kendisi ve toplum için daha üretken ve verimli olmasını sağlarken diğer yandan daha ileri eğitim kademelerindeki öğrenmelerin temelini oluşturur. Özellikle eğitim olanaklarının sınırlı olduğu Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde toplumdaki tüm bireylerin en azında temel bilgi ve becerilerle donanımlı hale getirmesi açısından ilk okulların eğitim sistemini oluşturan diğer eğitim kurumları arasında ayrı bir yeri ve önemi vardır. Bu nedenle ülkemizde cumhuriyetin kurulmasından sonra ilk okulların yaygınlaştırılması devletin temel eğitim politikalarından biri olmuştur.

İlköğretim ikinci devresini oluşturan orta okullar, ilk okuldan sonra üç yıllık bir eğitim süresi sonunda öğrencileri akademik, teknik ve mesleki liselere hazırlamaktadır. Bu okullarda öğrencilere yalnız lise eğitimi için gerekli olan temel bilgi, beceri ve yetenekler kazanmaktadır. Orta okullarda öğrencilere kazandırılan bilgi ve beceriler orta okuldan sonra hayata atılmayı düşünen kişiler için işe yarar nitelikte olmadığından bu okullara eğitimin mesleki ve teknik liseler ile yüksek öğretim kurumlarında sürdürmek isteyen öğrenciler devam etmektedir.

Günümüzde toplumun eğitim düzeyini yükseltmek ve orta okulları daha işlevsel bir yapıya kavuşturmak için, bu okulların ilkokullarla birleştirmek zorunlu eğitim süresinin sekiz yıla çıkartılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. İlköğretim süresinin sekiz yıla uzatılması 1961 yılında “Temel Eğitim Yasası” ile kabul edilmekle birlikte bu yasa gerektiği şartlar sağlanmadığı için uygulanmamıştır.

İlköğretim uygulaması ilk kez 1981-1982-öğretim yılında- 10,okulda başlatılmış, ilköğretim okullarının sayısı –1989-1990-öğretim yılında 927,1993-1994 öğretim yılında ise 7618'e ulaşmıştır. Son yıllarda ülke genelinde uygulanmaya çalışılan bu hızlı gelişmeye karşın Türkiye`de halen bağımsız bir çok okul göz önünde bulundurulursa ki dünya ülkelerinin yaklaşık %72'sinde zorunlu eğitim süresi 6 yılın üstünde olmasına karşın Türkiye`de zorunlu ilköğretimin 8 yıla çıkarılmasında tam bir başarı elde edilmemiştir. Oysa günümüz endüstrileşmiş toplumlarda, öğrencinin hayata hazır hale gelmesi için soyut düşünme bilmesi ergenlik çağı bunalımından kurtulması, kendi yeteneklerini tanıyarak bir mesleği bilinçli olarak seçebilmesi gerekir. Öğrenciler bu olgunluğa 5 yıllık zorunlu eğitim sonunda gelememektedir. Bunun yanı sıra bilgi ve teknolojinin çok hızlı geliştiği çağımızda öğrencilerin temel eğitim ihtiyaçlarını-5- yılda karşılamak mümkün değildir” (Fidan,1985,s.214-216).

2.2.2. İlköğretimin Amaç ve Görevleri

14.06.1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre ilköğretim kurumlarının amaç ve görevleri şunlardır:

1- Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıklar kazandırmak, onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek.

2- Her Türk çocuğunu ilgi ve kabiliyetleri yönünde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak.

2.3. İlköğretim Resim-İş Dersinin Genel Amaçları

T.T.K.B'nin 11.9.1992 tarih ve 287 sayılı kararı ile kabul edilen Resim-İş dersi programına göre genel amaçlar şunlardır:

1. Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme.

2. Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlilik kazanmaları için öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme.

3. Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme .

4. Her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme.

5. Düşünceleri gerçekleştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacı ile bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme.

6. Estetik duyguların geliştirilmesi yolu ile sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme.
7. Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme.
8. Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayan estetik kişilik kazandırabilme .
9. Sanat yolu ile ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme.
10. Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan tanıyabilme.
11. Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültürel katkılarını sağlayabilme.
12. Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk ve iş birliği, dayanışma anlayışını, bir birleri arasında ki sevgi, saygı ve dayanışma gibi duygu ve davranışları gerçekleştirebilme.
13. Sanatın özgün olduğunu ve hayata olan katkısını sağlayabilme.
14. Sanatsal yaratma hazını duymasını ve sanatçıyı takdir etmesini sağlayabilme.
15. Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme.
16. Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştire bilme.
17. Tarihi ören yerlerini, anıtlarını, müzeleri, sanat galerilerini, atölyeleri ve tasarım stüdyolarını tanıyarak kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme.

2.3.1. 5. Sınıf Resim-İş Dersinin Amaçları

- 1-Çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçleri tanıyabilme
- 2-Çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri ve dokuları kullanabilme
- 3-Çizgi, doku ve lekeleri kullanarak hayalden resim yapabilme
- 4-Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon bilgisi
- 5-Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon yapabilme
- 6- Koyu, orta, açık değerleri renge dönüştürerek kompozisyon yapabilme
- 7-Çalışmalarda mürekkep kullanabilme
- 8-Örtücü ve saydam boyalar bilgisi
- 9-Nesnelerin bütünü ile parçaları arasındaki orantıyı sezebilme
- 10-Renk bilgisi
- 11-Çalışmalarda hareketli konulara yer verebilme
- 12-Tek rengin çok çeşitli değerleri ile çalışma yapabilme

- 13-Doğanın ritmini kavrayarak, çevreye olan duyarlılığı geliştirici çalışmalar yapabilme.
- 14-Portre bilgisi
- 15-Etkilendiği kişileri portre çalışması olarak aktarabilme
- 16-Düzenli ortamda bulunmaktan zevk alış.
- 17-Rüya, masal, efsane, uzay, gelecek yıllarda yaşam gibi konuları biçim ve renk zenginliği içinde gerece aktarabilme.
- 18-Afiş çalışmalarında tasarım bilgisi.
- 19-İki boyutlu tasarım çalışmalarında “sağlığa duyarlılığı” aktarabilme.
- 20-Tekstil tasarım bilgisi.
- 21-Tekstil tasarımı yapabilme
- 22-Üç boyutlu tasarım bilgisi.
- 23-Grup çalışması yoluyla iş bölümü yaparak sorumluluk paylaşabilme.
- 24-üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme.
- 25-Sanat eserleri ve tasarım örneklerini inceleyebilme.
- 26-Kültür ve tabiat varlıklarının değerini bilerek koruyabilme.
- 27-Belli başlı yerli ve yabancı sanatçılarla, eserleri hakkında bilgi edinebilme (Vural, 1999,s.395).

2.3.2. Resim-İş Eğitiminin Gerekliği

İnsanın yaratıcı güçlerinin ortaya çıkması ve estetik eğitiminin uygulama alanlarından biri de Resim-İş dersidir.

Resim-ış, genel eğitimin bütünlüğü içerisinde düşünebilmekle beraber, kendisine özgün eğitim yasalarının ve yöntemleri olan bir alanıdır. Öğrenciler bu derste algılama, düşünme ve bedensel eğitimlerinin de katıldığı süreç içerisinde kendilerini ifade ederler. Bu nedenle Resim-İş dersi sadece boş zamanların iyi değerlendirilmesi gibi süsleyici bir işlevi olan etkinlik değildir.

Gerçekleştirdiği endüstrileşmeyle teknolojinin yarattığı yeni hayat biçiminin tutsağı olma tehlikesi ile karşı karşıya olan çağımız insanı, gittikçe duyarlılığını yitirme endişesi içindedir. Bu nedenle Resim-İş eğitimi sadece boş zamanların iyi değerlendirilmesi gibi süsleyici bir işlevi olan etkinlik değildir.

Gerçekleştirdiği endüstrileşmeyle teknolojinin yarattığı yeni hayat biçiminin tutsağı olma tehlikesi ile karşı karşıya olan çağımız insanı, gittikçe duyarlılığını yitirme

endişesi içindedir. Bu nedenle çağımızı araç gereç dünyası olmaktan kurtarıp, sanatla zenginleştirerek ve insanı bir niteliğe kavuşturmak bu eğitimin temel amacıdır.

Resim-İş dersi sadece sanat eğitimi vermekle kalmaz,onların tüm gelişmelerine yardımcı olur. Sanat yolu ile insanlar kişisel bütünlüğüne kavuşurlar ve dolayısı ile toplumsal bütünlük sağlanmış olur (Okan,1990,s.345).

2.3.3. Resim-İş Eğitiminin İlkeleri

İlköğretimde yer alan Resim-İş dersinde belirlenen amaçlara ulaşılması için aşağıdaki ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekir. Bunlar;

a) Her çocuğun yaratıcı olduğu unutulmamalıdır.

b) Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Sözelimi; çocukların gelişim basamakları açısından “izlenimci”yapıcı ve karışık olmak üzere üç grupta olabileceklerine dikkat edilmelidir. İzlenimci gruplar nesnelere bir bütün olarak renk yada leke ilişkileri içinde algılar. Örnek olarak; bir kuşu dış hatlarıyla çizgileri kesintiye uğratmaksızın çizerler. Yapıcı gruplar nesnelere üç boyutlu hacimli olarak algırlarlar. Parçaları ekleyerek, bütünü oluşturmayı tercih ederler. Karışık gruplar ise izlenimler ve yapıcı grup özelliklerini taşırlar.

c) Uygulamalar sırasında iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilmelidir. Grup özelliği gösteren bireylerden oluşan bir sınıfta iki ve üç boyutlu çalışmalar dengeli bir şekilde yapılmadığında öğrencilerin yatkınlıklarına göre imkan tanınmış olur. Ayrıca çocuğun yapısına uygun gereci ve alanı belirlemek için onların çeşitli gereçleri denemelerine fırsat verilir.

d) Resim-İş dersi sürekli diğer derslerin uygulama alanı olarak düşünülmemelidir. Resim-İş dersi “bir ifade dersi”sözünden “çocuğun kendini dışa vurması” anlamı çıkarılması gerekirken bu genellikle çocuğun başka derslerde öğrendiklerini resim dersinde çizgi ve renkle yada üç boyutlu biçimlerle anlatılması olarak değerlendirilmektedir. Bu yüzden resim dersinin diğer derslerle ilgili araç ve gereçlerin yapımı, onarım gibi etkinlikler için ayrılmış zaman olarak düşünülmemelidir.

e) Dersler ilginç durma getirilmelidir. Konuyu verirken “şunu yada bunu yapın” yerine olayı ilginç bir dille anlatarak veya oyunlaştırarak öğrenciye yansıtılmalı ve konuyla öğrenci arasındaki duygusal iletişim sağlanmalıdır.

Seçilen konular yaşına, ilgisine, hayal gücüne coşku dolu evrenine uygun olmalı, ayrıca çevresinde gelişen olayın güncelliğinden de yararlanılmalıdır. Gereçler konuya

uydurularak seçilmelidir. Sözelimi; bayram, panayır, lunapark vb. konular renkli çalışmalara daha uygundur.

f) Zararlı etkinliklerden kaçınılmalıdır. Özellikle ergenlik çağına giren çocuklar için sanat değeri olmayan ve özgün tasarım örneği niteliği taşımayan zevkten yoksun sinema afişleri, posterler, karıpostallar, reklamlar, çirkin tabelalar, niteliksiz kitaplar ve dergi resimleri estetik eğitimi açısından son derece zararlı unsurlardır. Bu yüzden ilgiyi dağıtırlar önlem olarak sanat eserleri ve özgün tasarım örnekleri ile nitelikli röpröduksiyon (tıpkı basım) 'ların kullanılmasına zararlı etkenlerden korunmasına dikkat edilir.

g) Resim-İş eğitimi çocuğa göre olmalıdır; Kendini evrenin merkezi olarak gören çocuk, bütün olayları kendi şiir dolu evreninde yaşayarak duyar, biçimlendirerek dile getirir. Çocuk yetişkin insanın küçültülmüş insanın örneği olarak görülmemelidir. Çocuğun yaptıklarını görülen ya da yaşanan gerçeklerle karıştırmaktan özellikle kaçınılmalıdır. İyi niyetle ve bu anlamda bilgisi yeterli olmayan yetişkinler çocukları kendi anlayışları doğrultusunda çizmeye yönelterek zararlı olmaktadır. Sözelimi, çocuklar nesnelere görünen doğal renklerini değil; kendine göre güzel ve ilginç bulduğu renkleri kullanırlar. Ağacı ya da gökyüzünü kırmızıya boyayan çocuğa ağaç kırmızı olur mu? diyerek eleştirmek onun şiirsel evrenini yıkarak kendi evrenimize çekmeye çalışmak doğru değildir. Bu durumda kendi evreni ile yetişkinlerin evreni arasında bocalayan çocuk özgüvenini yitirerek ya "yapamıyorum sen yapar mısın" diyerek tutturacak ya da resim dersinden soğuyacaktır. Tüm bu zararlı etmenlere karşı en önemli önlem çocukların kendilerine güvenlerini sağlamaktır.

h) Teorik bilgiler çalışmalar sırasında verilmelidir. Dersler de kuru bilgiler vermekten kaçınılmalı, dersler sıkıcı olmaktan kurtarılmalıdır. Gerekli teorik bilgiler, tanımlamalar biçiminde değil yeri geldikçe uygulamalar sırasında sezdirilmelidir. Sözelimi; renklerin anlatım imkanları ile renk uyumlarına ilişkin bilgiler, konu ve öykü içerisinde sezdire bilinir. Kış manzarası konusu ile beyazın, deniz konusu ile mavinin, sis ve yağmur konusu ile grinin çeşitli sezdirilerek renk uyumu kavratılabilir (Okan,1990,s.345).

Değerlendirmede gelişme süreci göz önünde tutulmalı çalışmaların sergilenmesine önem verilmelidir. Her çocuk yaptığı çalışmayı sergilenmiş görmekten haz duyar. Sanat eğitiminde değerlendirme çocuğun çalışmaları tek tek değil, gelişme süreci göz önüne alınarak yapılmalıdır.

2.4. Resim-İş Dersinde Geçen Temel Kavramlar

Sanat Nedir?

İnsan zekasının doğayı işlemesi, kendi amaçlarına göre onu etkilemesidir. Sanat genel olarak ikiye ayrılır:

a) **Pratik Sanatlar (Zanaat):** İşçilik, duvarcılık, marangozluk vb. gibi meslekler kafa yormaksızın elle ya da aletle yapılan işlerdir.

b) **Güzel Sanatlar:** İnsanın duygu, düşünce ve heyecanlarına ruhsal deneyimlerine biçim vererek başkalarına anlatabilme çabasıdır.

2.4.1. Güzel Sanatların Sınıflandırılması

Güzel sanatları, çeşitli yönlerini göz önünde bulundurarak sınıflandırabiliriz.

a) Duyu organlarımıza göre sınıflandırma

1. Görsel sanatlar: Buna plastik sanatlar da denilir. Resim, heykel ve mimari bu grupta toplanmaktadır.
2. İşitsel Sanatlar: Buna fonetik sanatlar da denir. Müzik ve türleri, edebiyat bu grupta toplanmaktadır.
3. Görsel ve İşitsel Sanatlar: Buna dramatik sanatlar da denir. Tiyatro, müzikal, sinema bu gruba girer.

b) Nitelik ve Tekniğine Göre Sınıflandırma

1. Yüzey Sanatları: İki boyutlu sanat çalışmalarıdır. Resim ve türleri, yağlı boya, guvaj boya, baskı sanatları, afiş-grafik çizimler, duvar resmi, mozayik, fotoğraf, karikatür, batik bu gruba girer.

2. Hacim Sanatları: Heykelci, seramik çalışmaları

3. Mekan sanatları: Mimari, peyzaj çevre düzenlemesi

4. Dil sanatları: Roman, öykü, şiir, tiyatro metni, film senaryosu.

5. Ses sanatları: Müzik ve tüm türleri.

6. Hareket sanatları: Bale, dans türleri , Halk dansları.

7. Eylem sanatları: Tiyatro, opera, müzikal, oyun, kukla vb.” (Okan,1990, s. 5.6).

2.4.2. Güzel Sanatlar Eğitimi Nedir?

Yetişmekte olanlara güzel sanatların yaşamdaki yerini ve önemini yaşatarak kavratacak biçimde düzenlenmiş belli programlarla güzel sanatların türlerini, tarihsel gelişimini, ifade gücünü, insanın temel ihtiyaçlarından biri olduğunu örnekleri ile göstererek aynı zamanda çeşitli tür ve dallarda beceri kazandırabilecek uygulamalı çalışmalarla sanatsal yaratma olgusunu tanımlamaya yönelik bir eğitim sürecidir.

2.4.3. Resim Dersi Nedir?

Öğrencilere gözlem, izlenim ve imgeleri ile duygu ve tasarımlarını resimle anlatabilme, beceri ve yetisini kazandırmak, sanat yapıtlarını değerlendirmek için onlara yardımcı olmak, boş zamanlarını yararlı bir biçimde geçirmelerini sağlayacak güzel bir uğraş alanı geliştirmek amacı ile okullarında yer alan derstir (Okan,1990,s.7-8).

2.4.4. Resim Nedir?

İnsanlara doğayı sevdiren, haz ve hayranlık duygularını uyandıran kısaca yaşama sevinci yaratan, hayattan mutluluk duymamızı sağlayan bir sanattır. Çocuğun parmaklarını, ellerini kullanması ve yaratıcı gücünü çizerek, boyayarak ifade etmesi çok yararlıdır. İlköğretim okullarında önemi büyük olan bir derstir. Resim, duygu ve düşüncelerimizi çeşitli yüzeylere, çeşitli malzeme ve teknikleri artistik olarak aktarma demektir.

2.4.5. Yaratıcılık Nedir?

Yeni ve yararlı fikirleri oluşturan bir düşünceye yaratıcılık denir. Uygarlık yaratıcı kişilerin katkıları ile gelişmektedir. Yaratıcılık, insanlarda, güzel sanatlarla geliştirilir. E.P.Torrance, yaratıcı düşünceyi bir sezgi süreci olarak kabul etmekte ve şöyle tanımlamaktadır: (Okan,1990,s.7).

“Boşlukları rahatsız eden ya da eksik öğeleri sezip bunlar hakkında düşünüyü ya da varsayımlar kurmak, bunları sınamak, sonuçları karşılaştırmak ve olasılıkla bu varsayımları değiştirme, yeniden sınama.”

Çocukların yaratıcılıklarında kullandıkları semboller onların gördükleri, işittikleri, tanıttıkları, bildikleri, dokundukları, düşündükleri ve hakkında konuştuğu şeyler için benimsedikleri işaretlerdir. Tek bir tüy onun için tüm Kızılderililerin simgesi olabilir.

Bunun gibi yuva yaşındaki bir çocuğun kolunun bir hareketi ile çizdiği bir çember bir yüzün simgesini oluşturabilir.

Çocuğun ürünlerinde anlatım zenginliği büyük ölçüde onun biliş öncesi yaşantı deneylerinin zenginliğine bağlıdır. Ama zengin yaşantıların varlığında çocuğun zengin, anlamlı sanat formları ortaya koyacağı kesinleştirilemez.

Öğretmen, çocukta yaratıcılığı geliştirmek için çocuğun yaşantılar demetinden yararlanılabilir. Ve bunun için yöntemler geliştirmelidir. Sözelimi aslan resmi çizen çocuk, bilinçlikle algıladığı nesnel bir aslan ile imgelerindeki aslanı çabuklukla ayırt edemez. Çizdiği veya çizeceği koca gövde aslanın en görünür karakteristik özelliğini ve onun insan bedeni ile ilgili çağrışımlarının bir genelleşmesidir (Okan, 1990, s.5-8).

2.5. Resim-İş Dersine Çocuğun Gösterdiği Gelişim Basamakları

2.5.1. Bebeklik Çağı

Bebekler konuşmaya başlamadan önce elleri ve kollarıyla havada çeşitli şekiller çizerek duygusal (açlık-mutluluk) durumunu anlatmaya çalışır.

2.5.2. Bir Yaş Basamağı

On sekiz aylıkken kendisine gösterilen kitap resimlerinde tanıdığı eşyayı seçebilen çocuk, kağıt üzerinde büyük kol hareketi ile yaylar çizer. Elinde fırça varsa bunu bir elinden öbürüne geçirerek tek bir renkle boyar. Bu ilk zamanlarda ortaya çıkan eğri-büğü zikzak çizgilerdir (Okan, 1990, s.14-15).

2.5.3. Karalama Basamağı

Çocuk gelişiminde artistik üretimin ilk evresi çizgilerle başlar. Karalama veya çiziktirme, ilk önce keşfetme yeni malzeme ve düşüncelerle denemelerin genel bir evresini tanımlar. Tarih öncesi (Paleolitik) döneminden beri gerçekte çizgiler bütün sanatsal betimlemelerin temelini oluşturur (Artut, 2001, s.196).

Karalama basamağı genellikle iki yaşında başlar. Bilinçli değildir. Beyin kontrolünden yoksun tamamıyla motor hareketleriyle ortaya çıkan izler, sonraları bilek hareketleriyle meydana gelen yuvarlak ve kıvrımlı çizgilere dönüşür. Daha sonraları bu yuvarlanıp kalıplaşan çizgiler kopup kendi aralarında gruplaşır. Çocuk iki yaşında iken kendine gösterilen kitaplar hakkında bir şeyler anlatmaya başlar. Bu arada kendi çizer. Kimi zaman iki elinde birer fırça ya da kalemle çizer. Renk üzerinde durmaz.

Çocuk bu aşamada yalnız kağıt üzerinde değil her şeyin üzerine çizer (Okan,1990, s.15).

2.5.4. İsteme Ve Benzetme Basamağı

İki buçuk-üç yaşlarında iken kendi aralarında kopuk birleşmeler gösteren karalamaları çocuk kendine göre bir şeye benzetmeye çalışır. Bu basamakta çocuğun yaptığı resimlerin neye ait olduğu bilinmez. Fakat kendisine sorulursa sevdiklerinin adını söyler.

Üç yaş ve sonrasına rastlayan bu dönemde çocuk bol ve renkli boyama gereği ister. Kalemle çizdiği resimlerde nesnelere benzer çizgiler daha belirgindir. Fırça ile boyadığında ise fırça darbeleri çeşitli ve ritmiktir. Bazen bütün sayfaları tek bir renkle kaplayabilir.

Çocuk resimle uğraşırken, kendisini yoğun biçimde verir. Kağıdını başkasıyla paylaşmaktan hoşlanmaz. Bitirdiği resme bir ad takabilir. Yaptığı işten mutluluk ve gurur duyar. (Okan 1990. s. 15).

2.5.5. Tanıma Basamağı

Üç buçuk-dört yaş çocukları dilinin daha iyi gelişmesi ile sembolik ifade basamağı başlar. İlk sembolik ifade insandır. İnsan resmi, bir yuvarlak baş ve yuvarlaktan çıkan çizgi durumunda kol ve bacaklardır. Rengin önemi bilinmemektedir. Çocuk rengin farkını hissedemez. Yüzeyi gelişmemiştir. Sadece çizgiseldir. Çocuk kalem ya da fırçayı yetişkin gibi tutar. Büyük bir dikkat ve titizlikle çalışır. Şekiller çizer. Kabaca harfe benzer bir şeyler yazar. Nesnelere az betimlemeyle çalışır. Çizgilerin büyüklükleri ve mekanla olan bağlantıları zayıftır. Kendisi çok önemli olan bazı ayrıntıları çok büyük olarak çizer (Okan 1990. s. 15-16).

2.5.6. Şematik Resim Basamağı

Şematik dönem çeşitli sanatsal etkinliklerle kazanılan bir gerçeğin kesin bir tanımıdır. Bu dönemde çocuk artık toplumun bir üyesi olduğunun farkındalığını yaşar. Çevresi ile dış dünyasıyla ilişkisinin zenginleştiği bir dönemin başlangıcıdır. Dolayısıyla kendini çevrenin bir parçası olarak görüp yapacağı her şeyi buna bağlamaktadır. Bedensel ve ruhsal değişikliklerin etkisiyle ortaya çıkan ruhsal ve coşkusal duyarlılıklar çeşitli sanat etkinliklerine yansır. Resimlerinde kullanılan çeşitli

figüratif değişkenlikler ve esneklikler abartılı bir şekilde görülebilir. Ayrıca çocuğun zihinsel gelişimi artistik başarısını etkileme düzeyi bu yaşlarda kendini hissettirebilir. Bu dönemde çocuğu resim yapmaya iten güç kendi kendine oluşmuş şeylerden ortaya çıkmaz. Rastlantıya bağlı hiçbir başarı onu sevindirmez; onda elde etmiş olduğu bir buluşun tekrarı ile ustalığa erişme isteği bulunur. Bu yüzden çocuk resim yapma coşkusunu sürekli bir biçimde sürdürebilir (Artut. 2001. s. 207.).

Bu basamakta çocukta boşluk düşüncesi yoktur. Bu düşünce henüz gelişmemiştir.

1. Eşyalar havada uçuşur. Hiçbirisi yerine oturmuş değildir. Zaman içinde eşyalar tabana oturur.

2. Mekan fikri yoktur. İlk mekana giriş taban çizgisiyle başlar. Çocuk geliştikçe taban çizgisi çoğalır. İkinci ve üçüncü plana geçiş endişesi başlar.

3. Çocuk çeşitli eşyaları yatırarak anlatır. Masa çizdiğinde ayakları yana yatıktır. Yoldaki arabalar bir evin bahçesindeki parmaklıklar yana yatıktır.

4. Artık, bir eşyanın görünmeyen yanının gösterilmesi basamağı başlar buna saydamlık denir. Çocuk kopya biçimlerini en çok bu basamakta yapar. Eğer öğretmen çocuğa pratik ev, hayvan vb. lerinin resimlerini yapmayı öğretirse çocuk şematik basamaktan kurtulamaz. Bu tür çalışmalar (boyama kitabı vb.) zararlı etkinliklerdir. Çocuğun bu yaşlarında gözlem yapmak hoşuna gider. Bir nesneye bakarak çizmekten hoşlanır.

2.5.7. Somut İşlem Basamağı

Yedi yaşından sonra somut işlem basamağı başlar. Bu yaşta çocuk, eşyalarda doğrudan deneylerinin sonuçlarını resimlerinde gösterir. Çocuk renklere daha çok çekici olamaya başlar. Artistik ve mekan fikri gelişmiştir.

Şematik basamağın birçok özellikleri bu basamakta görülür. İnsanlarda vücut ölçülerinin ve parçalarının birleştirilmesinde daha doğru belirir. Resimlerde kağıt tam olarak dolmaz. (Okan 1990. s. 20-21).

2.5.8. Gençlik Basamağı

Bedensel ve psikolojik gelişim ve değişkenlerin kritik olduğu bir dönemdir. Temel eğitim ikinci kademesine sarkan bu döneme “gruplaşma” veya “başkaldırma” dönemi de denmektedir. Realist bir anlayışın geliştiği katı gerçekçi yansımalar belirgin

bir şekilde görülür. Planlama (derinlik) perspektif renk ve oran kavramları netleşmiştir. Bir önceki dönemde kullandığı geometrik şekiller (çizimler) anlatımlarına yanıt vermediğinden bu tür çizgilere eğilimleri yoktur.

Çoğunlukla erken yıllarda olduğu gibi bağımsız, özgür bir biçimde gördüklerini resimlerine aktarma eğilimi içindedirler. Diğer yandan da genel gelişimin getirdiği gerçeklere uyma, çevrenin istemlerine yanıt verebilme ikilemini yaşamaktadır. Örneğin çizim ve boyama işleminde “acaba resimlerim beğenilir mi? Yanlış yapar mıyım? Boş yerleri boyamazsam olmaz mı?” şeklinde korku ve çekingenliğin gözleendiği bir dönemdir. İyi bir sanat eğitimcinin konuya ilişkin (öğretmen) duyarlılığı bu tür sorunları kolaylıkla aşabilir.

Konu seçiminde bireysel farklılığın yanı sıra cinsiyet önemli bir etken olmaktadır. Kızlar erkeklerden, erkekler de kızlardan nefret eder görünürler. Çizimlerde erkek çocuklar genellikle zorlukların üstesinden gelen kahramanlar, maceraperestler, avcılar, dağlar, uçaklar ve otomobilleri çoğunlukla tercih ederler. Kızlar ise moda dekoratif süslemeler, bebekler, kadın yüzleri, çiçek ve duygusal özellikleri yansıtan romantik heyecan verici bazı figürler resimlerde egemen olmaktadır ayrıca bu tür konu seçiminde TV etkili olabilmektedir resimlerde hareketli konular sıkça görülmeye başlar. Koşan, yürüyen, oynayanlar gibi. Nesnelere arka planda sıra sıra dizili, irili ufaklı (perspektifin oluşumu) olarak dikkati çeker mekan anlayışı gelişmiştir. Her şey yerine göre anlam ve amacına uygun yerleştirmeye özen gösterilmiştir. Başarısız olmak öğretmen veya aile bireyleri tarafından başarısızlığın sıkça gündeme getirilmesi çocuk üzerinde derin izler bırakır. Öğretmen bu dönemde çocuğun ilgi ve becerilerine uygun seçim yapması konusunda yönlendirilebilir.

Bu dönemde duygusal gelişimin en yoğun yaşandığı bir dönemdir. Resimlerde gözlem ve incelemelere dayalı etkiler sıkça görülür. Bazıları yaptığı resimleri öğretmenlerine veya arkadaşlarına göstermek istemezler, resimlerinin üzerine kapanırlar. Resimlerinin üzerine olumsuz görüş bildirilmesine tahammül edemezler. Bu açıdan sınıfta tamamlanan resimlerin incelenmesinde eleştirilmesinde öğretmen son derece dikkatli olmalıdır. Bu dönemde gençlik öncesi gruplaşma çağı da denilmektedir.

Aşağıda bu yaş grubuna giren çocuk resimlerinin ortak özellikleri özet olarak verilmiştir. Buna göre;

1. Olaylar, eşyalar ve gereçler arasında ilişki kurabilme, plan yapabilme yetisi büyük ölçüde gelişir.

2. Kız ve erkek arasındaki cinsiyet farklılığından kaynaklanan konuların seçimi ön plana çıkar.

3. Perspektif etkileri görülür.

4. Geometrik çizgilerden uzaklaşmıştır.

5. Resimlerde katı gerçekçilik egemendir.

6. İnsan figürlerinde önemli gelişme cinsiyet ayrımları ile resimlerine yansır.

7. Renk kavramının geliştiği, renkleri anlam ve amaçlarına uygun olarak tercih ettikleri görülür.

Bu grupta işlenebilecek konular arasında sakin ve coşkulu duygusal içerikli resimlerden anlamlı sonuçlar alınabilir. Bu konular; “Çevremizde pazaryeri, market alışverişleri, bayramlar, köyde düğün-köy yaşantısı, mevsimler, kışa hazırlık, doğum günleri, kırdan çiçek toplamak, çevremizde trafik, masal-öykü ve efsanelere dayalı betinlemeler olabilir” (Artut 2001. s. 209-210).

2.5.9. Artistik ifade basamağı

Artistik ifade basamağı çocukta 15 yaşından sonra başlar. Bu basamakta çocuk hem anlatım hem de kişilik kazanır. Perspektif tam gelişir. Gençte iyi bir bütünlük, bir eser yapma çabası başlar.

Okulun resim eğitimi bakımından görevi her çocuğu bulunduğu basamaktan bir ileri basamağa çıkarmak olmalıdır.

Yapılan araştırmalar çocukların başlangıçta yuvarlak ve elips şeklinde çizgiler çizdikleri fakat bunlarda çizmek amacıyla değil düşündüğü herhangi bir şeklin resmini yapmak amacıyla çizdiği görülür. Bir yaşındaki bir çocuk kalem avuç kavraması ile tutar. Yöntemi vurma ve tüm kol hareketi ile fırçalama şeklindedir. Elini yukarı doğru kaldırır ve indirirken çoğunlukla kağıdın etrafını çizer (göz-el eşgüdümü tam olarak gelişmemiştir.). İki yaşına kadar ki kullanımında yine kalem avuç kavraması ile tutulur. Omuzdan yapılan hareketle geniş çizgiler çizilir. Bu yaştan sonra kalem sol elin yardımıyla sağ ele yerleştirilmeye çalışılır. İlk yerleştirmede baş parmak kalemin bir tarafından öteki parmaklar öteki taraftadır. Ancak dört yaşındaki yetişkinin tutuşunu andırır (Okan 1990. s. 22).

2.6. Resim-İş Dersi Eğitim Durumları ve Öğretim Yöntemleri

Resim-İş eğitimi öğretim yöntemleri bakımından kendine özgü (özellikleri) farklılıkları olan uygulama açısından diğer alanlara göre farklılıklar göstermektedir.

İstenilen amaçlara ulaşmak için eğitim ve öğretimin birlikte ele alınması gerekir öğretim, istenilen bilgi ve becerilerin kazanılmasını kapsamaktadır. Yaş, bireysel farklılıkları ve zihinsel gelişime göre düzenlenmiş bir öğretim programı alanların kendi özellikleri içinde düşünülmektedir. Bilgi ve beceri farklılıkları gözetilerek hazırlanmış öğretim yolu ile kazanılmaktadır. “Günümüzün çağdaş sanat eğitimi ve öğretiminde çocuğu; yaratıcı düşünceye, analiz yapmaya, bir kavram elde etmeye, buluş yapmaya ve bulduğunu değerlendirmeye götürmek yönündedir. Yönetimin ana ilkesi; kişinin kendi kendine bir “seziş” bir “görüş” bir “anlayış” ya da sanat alanında bir kişilik kazanmasını sağlamaktır. (Artut, 2001,ss.101).

Sanatın öğretilebilir yanından faydalanarak, doğal evresini dış gerçeğe yıkmadan, ancak dışavurumcu, cesaretini arttırmaya çalışarak bir sonraki evreye yüksek bir yorum gücü kazandırmak gerekir.

2.7.Sanat Eğitiminde Temel Yöntemler

Ülkemizde genellikle ortaöğretim ve ilköğretimde sanat eğitimi büyük şehirlerde branş öğretmenleri tarafından verilmesine rağmen dersi veren öğretmenlerin sanatsal bilgi birikimleri ilgi ve deneyimlerine göre yöntem ve teknik belirlemektedir. Bu anlamda öğretmen merkezli yöntemin dışında diğer yöntemleri şöyle sıralayabiliriz:

2.7.1. Kolaydan Zora Gitme Yöntemi

Kolaydan zora (basitten karmaşığa) ilkesine bağlı yöntemde sanat eğitiminde verilebilecek bilgilerin kolaylığı çocuğun yapısına uygunluğu egemendir. Çocukların içgüdüsel olarak kolay çizgiden başlayarak karmaşığı daha olay irdelenecekleri varsayıldı. Oysa çocuğa doğa ilişkileri yalnız çizgisel bir anlayışla değil tabiatın algılanış biçimi bu algının çeşitli versiyonlarının ortaya konuşu bir eğitim değeri ortaya koymaya dönüktür. Bu nedenle Resim-İş eğitiminde amaca ulaşmanın bu yöntemle gerçekleşeceği vurgulanıyordu.

Bu anlamda göz ardı edilmemesi gereken önemli bir nokta ise ilk ve ortaöğretimde sanat dersleri konuları genellikle bir birinden farklı teknik ve uygulamalar şeklinde yürütülmektedir. Örneğin bir gün sulu boya ise bir başka gün el

becerilerine yönelik üç boyutlu (kesme-ölçme-yapıştırma vb) etkinlikler şeklindedir. Bu anlayış bir ölçüde öğrencilerin ilgisini yüksek tutabilir. Ancak anlamlı bir sanat eğitimi sistematik, disiplinli bir öğrenme sürecini gerektirir. Dolayısıyla verilen konu ve tekniklerin kavratılmasında ilksel, anlamlı bir ardılığın olması gerekmektedir. Böylece süreç içerisinde işlenen konuların içeriği ve kullanılan araç-gereçlerin olanak ve işlevselliğinin yeterince tanınmasına fırsat verilmelidir (Artut, 2001, s.103).

2.7.2. Kopya Yöntemi

XVII.-XVIII. yüzyıl Avrupa'da hızlı gelişen endüstrinin tasarım gereksinimlerine hızlı, doğru ve planlı çizim alışkanlığının kazandırılması amaçlanmıştır. Yaratıcı duygu ve kaygısından uzak, noktalama, karelere ayırma doğrudan nesnelere kopyaları gerçekleştirilmektedir.

Özgünlükten yoksun (orijinalliyi olmayan) kopyalamanın dışında modelden çalışmanın yararı bilinen bir gerçektir. Yalnız bu yöntemle çalışıldığında taklit yolu ile de öğrenmenin gerçekleştiği bazı eğitimcileri haklı kılabilir.

2.7.3. Psikolojik Yöntem

Bilimsel çalışmalar, çocuğun gelişim gereksiniminin bir sonucu olarak ele alınabilir. Ve bu da çocuğun gelişimini sağlayan yollardan biri olarak düşünülür. Psikolojik yöntemde ise çocuğun psikolojik özellikleri ön plana çıkarılarak onun tanınmasını ölçü alan bir görüştür. Özellikle çocukların kişilik ve ruhsal yapılarının tanınmasında son derece etkili çağdaş bir yöntem olarak kabul edilebilir (Artut, 2001, s.103).

2.7.4. Bellek Eğitimi Yöntemi

Öğrencilerin katı kurallarla sınırlandırılması yerine, belleğini harekete geçirerek ondan yararlanması bu yöntemde öne sürülmüştür. Öğrencinin çizdiği geometrik şekiller ölçü gibi katılıklardan uzak tutulması gerekmektedir. Öğrencinin yaratıcılığı çevreyi tanıması bu yöntemle bağımlıdır ve öğrenci bu yüzden sevdiği, bildiği, deneyim sahibi olduğu belleğindeki konularda resim yapmalıdır görüşü ile bellek eğitimi yöntemi savunulmuştur (Erbay,1997).

Leonardo Da Vinci bu konuda bellek eğitimi üzerine şu düşünceleri dile getirmiştir: "Bir çok insanın görmeden baktığını, hissetmeden dokunduğunu,

dinlemeden duyduğunu ve düşünmeden konuştuğunu” söyler. Buna göre insanların bir ressam gibi görmesi, bir şair gibi konuşması, bir müzisyen gibi dinlemesi gerektiğini vurgular.

2.7.5. Drama Yöntemi

Resim-İş dersini görsel bir iletişim ve ifade aracı olarak eğitici dramanın etkisi oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu önem öğrencinin yaratıcılığını geliştirmesiyle anlam kazanır. Yaratıcılığın ve hayal gücünün (imgelem) geliştirilmesinin belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda en önemli faktör oyunlaştırmadır, dramadır. Dramanın eğitsel amaçla gerçekleştirilmesinde önceden hazırlanmış belli bir metin (senaryo) yoktur. Tanımlanmak istenen konu spontan olarak gelişir. Bu ortamda öğrenci bütün duygularını harekete geçirerek edilgen durumdan kurtulabilir. Drama öğrencinin görme , algılama, imgelem, tanımlama, aktarma, beceri ve sorgulama gibi bir çok yeteneğinin geliştirilmesine ortam hazırlar (Artut, 2001, s.104).

2.7.6. Görsel Etkinlikler (Demonstrasyon) Yöntemi

Duyu organlarımızın tamamı veya bir bölümü harekete geçirici görsel materyaller kullanılarak oluşturulan yöntemdir. Bu yöntem son derece etkili olup sergiler, slaytlar (Sesli, sessiz, hareketli) gösteri, sembol ve posterlerin kullanılmasıyla anlamı sonuçlar elde edilebilir. Bu yöntemle yapılacak etkinliklerde öğretmen gösterilecek etkinlikleri (örnekleri) planlayarak hangi işi nasıl ve nerede hangi araç-gereçler kullanarak, ne kadar sürede bitireceğini saptamalı, gerektiğinde işlem basamaklarını gösterir, iş yapraklarını oluşturmalıdır. Ayrıca öğretmen yaptıracağı çalışmanın uygulamasını da (deneme) önceden kendisinin yapmasında yarar vardır (Artut, 2001, s.105).

2.8. Zihinsel Gelişim Aşamaları

Piaget’e göre entelektuel gelişim iki özellikten meydana gelir görüşündedir. Bunları adaptasyon ve organizasyon diye adlandırır. Adaptasyon kişinin çaresiyle etkileşimi sonucu meydana gelen devamlı bir değişimdir. Organizasyon basit süreçlerin üst düzeydeki zihinsel yapılara görme, adlandırma, dokunma ve benzerleri inşa edilmesidir. Kişi hayalini kurduğu dünya için kendi sistemini kompoze eder.

Piaget'in düşünme sistemine ilişkin görüşleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

2.8.1. Sezgisel Düşünme (4-7 yaş)

Çocuklar mantık kurallarını göre düşünme yerine olayları sezgilerine dayanarak açıklar ve neden gösterirler. Onlar aşağıdaki konularda çok zayıftırlar.

- Olayların sırasını açıklama.
- İlişkileri özellikle sebep-sonuç ilişkisini açıklama.
- Sayıları ve ilişkilerini açıklama.
- Başka konuşmacıları doğru olarak algılama.
- Kuralları hatırlama ve algılama .

2.8.2. Somut İşlemler (7-11 yaş)

Çocuklar sayı kavramlarını, ilişkileri, süreçleri ve benzerlerini geliştirirler. Zihinsel olarak problemleri düşünme yeteneğini geliştirir ama somut değil her zaman somut objeler ifadesinde düşünürler. Onlar büyük ölçüde kuralları anlama yeteneğini geliştirirler.

2.8.3. Soyut İşlemler (11-15 yaş)

Öğrenciler soyutlamaları kullanmayı düşünmeye başlar. Her konuda kuramlar formüle ederler. Gerçek kuramlardan başka olasılıklarla ilgilenirler. Onlar yetişkin düşünme düzeyine ulaşmaktadırlar.

Bazen bireyin yapısının büyüklüğü ile insanın zihinsel gelişimi arasında ilişkiler bir çok kişiyi düşündürmüştür. Uzmanlar insan beyninin büyüklüğünü zeka ile çok yakın ilişkisinin bulunmadığını örnek olarak ta Einstein 'nın beynin standartlardan daha büyük olmasına bağlıyorlar (Artut, 2001,s.133-134).

2.9. Ölçme Ve Değerlendirme

Ölçme

Resim-İş dersinin değerlendirilmesi diğer alanlara göre son derece özel bir konumdadır. Resim-İş eğitiminde öğrenci bilgi ve çalışmalarının değerlendirilmesi yönetsel bir zorunluluk olarak karşımıza çıkar. Viktor Lowenfeld, değerlendirmeyi kişisel yaratıcı deneyimler ve psikolojik gelişimin düzeyi açısından yönetilen çocuğun gelişiminin bir göstergesi olarak görür. Lowenfeld'ten etkilenen bir çok sanat

eğitimcileri sanatın kişisel olduğunu, öğrenci yapıtlarının objektif olarak ölçülemeyeceğini, ölçülmemesi gerektiğini savunurlar. (Artut,2001,s.193).

O halde değerlendirme öğrencinin sanatsal gelişim düzeyinin bir sonucu değil öğretmenin de başarısının bir göstergesi olarak düşünülmelidir. Bu okul yönetimini, öğretmeni, öğrenciyi ve aileyi kapsar. İlköğretimde öğrencinin beceri seviyesi ve sanatsal bilgi seviyesi olmak üzere iki aşamada olabilir. Birincisi dönem içerisinde önceden etkinlikleri belirlenen kriterlere göre değerlendirilir. İkincisi ise öğrencinin sahip olduğu sanatsal kültür birikimi, kavram ve sorunları yazılı olarak ifade edebilme sanat eserlerine bakış açısı şekline değerlendirilebilir.

Değerlendirme

Derste yapılacak etkinliklerin ders planı çerçevesinde yeterince ayrıntılı olarak belirli bir sıra içinde önceden belirlenmesi gerekir. konuların işlenmesi ile ilgili olarak ders öncesinde, ders sonunda yapılacak etkinlikler şöyle bir sıraya konulabilir.

1. Konu
2. Çalışma alanı
3. Amaç ve davranışlar
4. Araç ve gereçler
5. Ders öncesi hazırlık
6. Öğrenciyi hazırlama
7. Güdüleme
8. Çalışmanın yapılması
9. Çalışmanın bitirilmesi
10. Sınama durumu.

Etkinlikler yerine getirildikten sonra değerlendirmeye geçilir.

Çocuk resimlerinin değerlendirilmesinde kırıncı, eleştirici ve otoriter tutumdan kaçınılmalıdır. Yapıcı ve sevecen yaklaşım gösterilmelidir. Resimlerin gerçeğe uygunluğu aranmamalıdır. Çocuklar her zaman yaratıcılık ve estetik yönde aynı gelişimi gösteremez. Resim İş dersi bu yüzden öğrencilerle tek tek meşgul olmayı gerektirir.

Sergilemeye önem verilmelidir. Her çocuk çalışmasını sergilemiş görmekten gurur duyar. Özendiricilik açısından başarısız öğrencilerin çalışmasını bile sergilemek gerekir. Çocukların yaratıcılık ve estetik yönden gelişmesini sağlamak için çevresini düzene sokmak gerekir. Bunun için sınıf levhalarının asılışı, renkler, okul duvarlarının

boyası ve bahçe düzeni gibi çocuğun çevresini estetik bir hava içinde düzenlenmesine dikkat edilmelidir. Değerlendirmede not asla baskı unsuru olarak kullanılmamalıdır. Çocuğun yaratıcılığına ket vuracak davranışlardan kaçınılmalıdır. Değerlendirmede göz önünde bulunması gereken özellikler şunlar olmalı:

- 1- Yapılan çalışmanın özgünlüğü.
- 2- Verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi
- 3- Anlatım gücü.
- 4- Zamanı, araç ve gereçleri kullanma yeteneği.
- 5- Çalışmalara karşı ilgisi, isteği ve yaptığı işe kendini verebilmesi.
- 6- Düzenli çalışma yetisi.
- 7- Genel gelişimi (çalışmalar arasında aşama yapıp yapmadığı).

8- Atatürk'ün kişisel özellikleri, çeşitli yönleri ve Atatürkçü düşüncede özellik taşıyan önemli yaklaşımlar farklı sınıflarda yer verilmekle birlikte öğrencilerin yaş seviyelerine göre amaçları gerçekleştirilecek güncel konularla desteklenip zenginleştirilmeli, davranışlar güncel konularla bağlantı kurularak verilmelidir(Vural,1999, s. 378).

2.10. İlgili Araştırmalar

Ülkemizde çeşitli üniversitelerde Resim-İş öğretimi ile ilgili değişik araştırmalar yapılmıştır. Bunları Resim-İş eğitiminin önemi, eğitim programının yaratıcılığı, çocuk resimleri, Resim-İş derslerinin planlanması, programın değerlendirilmesi, çeşitli yaş gruplarının yaptıkları resimlerdeki teknik ve renklerin değerlendirilmesi, üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları, dramatizasyon çalışmaları gibi çalışmalar bulmak mümkündür. İlköğretim beşinci sınıflar resim-iş programının amaçlarının gerçekleşme düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada resim-iş öğretimi ile beraber sanat eğitimine yönelik araştırmaların üzerinde de durulmuştur.

Balcı(1990), Liselerde resim dersi öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar amacıyla yaptığı çalışma doğrultusunda öğretmenlere 42 sorudan oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgulara dayanarak öğretmenleri mezun oldukları okulların özel alan eğitimi açısından yetersizliği, hizmet-içi eğitimden yararlanamadıkları, sanat eğitimi ve sanatla ilgili etkinlik ve yayınların yetersizliği, maddi yetersizlik, okul idaresi, ders öğretmeni ve velilerin derse karşı (sanat eğitimi

dersi) olumsuz tutumları, 1957 yılından beri öğretim programının hiçbir değişikliğe uğramadan uygulandığı ve benzeri sorunlar tespit edilmiştir.

Çakır (1985), ilköğretim ikinci basamağında plastik sanatlar eğitimi ile ilgili yaptığı araştırmada plastik sanatlar eğitimi ile ilgili sorunları ortaya koymaya çalışmış; bu doğrultuda sanat eğitimi öğretmenleri, sanatçılar, yöneticiler ve öğrencilere ayrı ayrı birer görüşme formu düzenleyerek, gruplar açısından gözlenen sorunları ortaya koymaya çalışmıştır. Görüşmeler sonucunda sanatçılar ve öğrenciler paralel ölçüde görüş ortaya koyarak programın araç-gereç, atölye ve benzeri yetersizliklerden dolayı çağın gerisinde kaldığını, amaçlar doğrultusunda uygulama yapılamayıp kaynak ve etkinliklerin yetersizliği sanat eğitimi ile ilgili bir devlet politikasının belirlenmemiş olması gibi konularda birleşmişlerdir. Yöneticilerle yapılan görüşmeler ise konu hakkında sağlıklı bilgiye sahip olmadıkları, ancak sanat eğitiminin önemi ve gerekliliğinin farkında oldukları gözlenmiştir. Atölyesizlik, ailenin ilgisizliği, sınıfların kalabalık olması ders saatinin yetersizliği gibi nedenlerle derse gereken önemi vermedikleri saptanmıştır.

Kocabaş (1994), Ege Bölgesi'ndeki liselerde görev yapan müzik dersi öğretmenlerinin görüşlerine göre bir değerlendirme yapmış ve bu doğrultuda bölgede genel lise ve Anadolu-Fen liselerinde görevli öğretmenlere (müzik) anket uygulamıştır. Beş bölümden oluşan anket formu ile tarama türünde değerlendirmeye gitmiş, büyük çoğunluğun müzik kültürünü vermede yetersiz kaldığı, amaçların anlaşılır olmadığı, içeriğinin yetersiz olduğu, değerlendirme araçlarının önerilmediği saptanmıştır.

Plastik sanatlar eğitiminin ilk öğretiminin birinci basamağındaki durumunu saptamaya çalışan Tunç (1985), Türkiye'de sanat eğitimi doğrudan etkileyen eğitim olanakları, okul, bina ve öğretmen sayısı ile bunların bölgelere dağılımı gibi etmenler üzerinde durmuştur. Ayrıca Çakır (1985) araştırmasındaki sonuçlara benzer bulgular elde edilmiştir.

Etike (1991) ortaokullarda resim öğretimi ve resim-iş öğretmeni yetiştirmeyi tarihsel gelişim sürecinde incelemiştir. Bu süreç içerisinde önemli bir yere sahip olan Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü mezunları ve yine aynı mezunların yetiştirdikleri öğretmenlere anket uygulamıştır. Anket yolu ile Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'ndeki öğrencilik yaşantıları ile öğretmenlik yaşantılarına ilişkin sorunlara cevap aranmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler eğitim yolu ile öğrencide kişilik geliştirilmesini hedeflenmesi, yeteneğin yanı sıra yetenekli çocuklarla

özel olarak ilgilenilmesi, programın öğrencinin ilgi ve isteğine göre uygulanması ve programın geliştirilmesi yönünde görüşler saptanmıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nden yetişen öğretmenlerin eğitimci, sanatçı, yönetici, sanat yazarı ve araştırmacı kimliklerinde gayet başarılı oldukları sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada ilköğretim I. kademedeki II. kademeye geçiş dönemi olan ayrıca bu yaş grubu öğrencilerinin soyut düşüncenin gelişimi açısından bir dönüm yaşı olduğundan bu sınıftaki (yaşta) öğrencilerin ilköğretim beşinci sınıf Resim-İş eğitimi hedeflerinin gerçekleştirme düzeylerini çeşitli değişkenlere bağlı olarak incelenmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, problemin çözümü için izlenen yöntem ele alınmış, sırasıyla araştırmanın evren ve örnekleme, veriler ve toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada , betimleme-survey yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalarda kullanılır(Kaplan,1991:59).

3.2. Evren ve Örneklem

Tablo 1. Evren ve Örneklem Tablosu

	Evren	Örneklem	Temsil oranı(%)
Mevcut İlköğretim okul sayısı	46	45	97.8
Toplam 5.sınıf şube sayısı	144	46	31.9
Toplam 5. Sınıf öğrenci sayısı	5760	138	2.4
Toplam 5.sınıf öğretmen sayısı	130	46	35.3

Çalışmanın yapıldığı Siirt il merkezi sınırları içinde bulunan toplam ilköğretim okul sayısı 46 dır. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek için örneklem seçimine gidilmiştir.

Böylece araştırmanın örnekleme 46 5.sınıf öğretmeni ve 138 5.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

3.3. Veriler ve Toplanması

Araştırmada iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır.

1- Öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve branşlarına göre Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleşmesine ilişkin veriler Likert-Tipi dördümlü dereceleme ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

2- Öğrencilerin Resim-İş defterleri.

Veri toplama aracının geliştirilmesinde ilgili kaynaklar, Resim-İş alanında daha önceden yapılan bilimsel çalışmaların veri toplama materyalleri ve Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Programı'ndan yararlanılarak bu araştırmanın anket formu oluşturulmuştur.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise resim-iş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyini belirlemeye yönelik görüşler yer almaktadır.

Oluşturulan taslak form 5. sınıf öğretmenlerine uygulandıktan sonra ve alanın uzmanlarına incelenmesi sonucunda asıl form oluşturulmuştur.

Bir diğer veri toplama aracı olarak öğrencilerin Resim-İş defterleri araştırmanın amacı doğrultusunda incelenmiştir.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırma için kullanılan anket formları teker teker incelenmiştir. Eksik veya yönergeye uygun olarak doldurulmayan anket formları değerlendirmeye alınmamıştır.

Öğrencilere kazandırılması gereken bilgi ve becerilerin ne derece kazandırıldığını tespit etmeye yönelik olarak öğrenci defterleri araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelenerek kodlanmıştır. Kodlama işlemi için öğrenci çalışmalarında aranan nitelikler puanlanarak bir çetele tutulmuştur. Öğretmenler için geliştirilen veri toplama aracının Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0.86 olarak bulunmuştur.

Bilgisayar ortamına aktarılan bilgiler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Bağımsız değişkenler arasında yapılan ikili karşılaştırmalar için "bağımsız t-testi", ikiden fazla değişkenin karşılaştırılmasında "tek yönlü varyans analizi (one-way)" yapılmıştır. Analizlerde önemlilik düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin resim-iş dersi ile ilgili verileri dört puan üzerinden değerlendirilmiştir. Buna göre;

1.00 - 1.75 arası zayıf, 1.76- 2.50 arası orta, 2.51 – 3.25 arası iyi, 3.26 – 4.00 arası çok iyi şeklinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerine ilişkin veriler aşağıda sunulduğu gibidir:

4.1. Öğretmenlerin Cinsiyet, Mezuniyet ve Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları çizelge 1’de yer almaktadır.

Çizelge 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	F	%
Erkek	31	67,4
Bayan	15	32,6
Toplam	46	100.00

Çizelge 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin %67,4’ü erkeklerden ve % 32.6’ sı ise bayanlardan oluşmaktadır.

Öğretmenlerin mezuniyetlerine göre dağılımları çizelge 2’de yer almaktadır.

Çizelge 2. : Mezuniyet Durumlarına Göre Araştırmaya Katılanların Dağılımı

	F	%
Sınıf Öğretmeni	37	80,4
Diğer	9	19,6
Toplam	46	100.0

Ankete katılan öğretmenlerin %80,4’ü sınıf öğretmenliği bölümü mezunudur. Diğer öğretmenler ise farklı bölümlerden mezun olan öğretmenlerdir.

Öğretmenlerin hizmet sürelerine göre dağılımları çizelge 3’de yer almaktadır.

Çizelge 3: Öğretmenlerin Hizmet Süresin Göre Dağılımı

Hizmet süresi	F	%
1-5 Yıl	17	37,0
6-10 Yıl	8	17,4
11-15 Yıl	4	8,7
16-20 Yıl	4	8,7
21 ve yukarısı	13	28,3
Toplam		100,0

Çizelge 3’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte bir fazlasını (%37,0) hizmet süresinin az (Hizmet süresi 1-5 Yıl) olduğu görülmektedir. Ayrıca 20 yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin %28,3 olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre resim-iş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyi çizelge 4’te yer almaktadır.

4.2. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Resim-İş dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Görüşleri

İlköğretim 5. Sınıflar Resim-İş programının amaçlarının gerçekleşme düzeyi ortalama puanları öğretmenlerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği t-testi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4: Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Öğrencileri Resim-İş Dersinin Amaçlarına Ulaştırmadaki Etkinliklerine İlişkin Dağılımı.

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	s. s.	t	Sonuç
Erkek	31	2.79	0.39	0.451	P>0.05
Bayan	15	2.73	0.48		

Çizelge 4’de görüldüğü gibi öğretmenlerin cinsiyetlerine göre Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin ortalama puanları 2.73 ile 2.79 arasında değişmektedir. Çizelge 4’te görüldüğü gibi öğretmenlerin cinsiyetlerine göre amaçların gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşler arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ortalamalar genel olarak incelendiğinde Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleşmesi iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

4.3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullara (Programa) Göre Resim-İş Dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Görüşleri

İlköğretim 5. Sınıflar Resim-İş programı amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin ortalama puanları öğretmenlerin branşlara göre farklılık gösterip göstermediği t-testi ile analiz edilmiştir. İlgili istatistiksel sonuçlar çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5:Öğretmenlerin branşa göre puan dağılımı

Grup	N	$\bar{x}$	s.s	t	Sonuç
Sınıf Öğrt.	37	2.76	0.399	0.414	P>0.05
Diğer Branş	9	2.84	0.519		

Çizelge 5 'te görüldüğü üzere öğretmenlerin branşlarına göre ilköğretim 5. sınıf resim-iş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşler arasında anlamlı fark gözlenmemektedir. Buna göre sınıf öğretmenliği bölümlerinde verilen Resim-İş eğitiminin uygulamaya yeterince yansıdığı (diğer branşlara göre) söylenemez.

4.4. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Resim-İş Dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin ilköğretim 5. Sınıflar Resim-İş programının amaçlarını ve uygulama düzeyi ortalama puanlarının öğretmenlerin hizmet sürelerine göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analiziyle belirlenmeye çalışılmıştır.

Çizelge 6: Hizmet sürelerine göre puan dağılımı

Hizmet Süresi	N	$\bar{x}$	s.s.
1-5 Yıl	17	2.67	0.45
6-10 Yıl	8	2.82	0.48
11-15 Yıl	4	2.64	0.47
16-20 Yıl	4	2.91	0.19
21...	13	2.87	0.38

1-5 yıl arasında hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin amaçları gerçekleştirme düzeyi iyi (2.67), 6-10 yıl arasında hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin amaçları gerçekleştirme düzeyi iyi (2.82), 11-15 yıl arasında hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin amaçları gerçekleştirme düzeyi iyi (2.64), 16-20 yıl arasında hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin amaçları gerçekleştirme düzeyi iyi (2.91), 21 ve üstü hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin amaçları gerçekleştirme düzeyi iyi (2.87) olarak bulunmuştur.

Tek yönlü varyans analizine ilişkin istatistiksel sonuçlar çizelge 7'de gösterilmiştir.

Çizelge 7: Tek yönlü varyans analizine göre

Varyans Kaynağı	K.T.	S.D.	K.O	F
Gruplar arası	0.444	4	0.111	0.610 P>0.05
Grup İçi	7.473	41	0.182	
Toplam	7.918	45		

Çizelge 7'de görüldüğü gibi varyans analizi sonucu bulunan F, Değeri 0.05 düzeyinde anlamlı değildir. Buna göre ilköğretim 5. Sınıflar Resim-İş programının amaçları ve uygulama düzeyine ilişkin puan ortalamaları, öğretmenlerin hizmet sürelerine göre farklılık göstermemektedir. Sınıf öğretmenlerinin bu doğrultuda hizmet sürelerine dayanan bir farklılık arz etmemektedir.

4.5. Öğrencilerin Resim-İş Dersinin Amaçlarına Ulaşma Düzeyleri

1. Çizgisel Çalışmalarda Çeşitli Gereçleri Tanıyabilme

Çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçleri tanıyabilme ile ilgili olarak ilköğretim öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin ortalama puanlar 3.15 (iyi) düzeyinde olduğu görülmüştür.

İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede ise çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçler tanıyabilme ile ilgili ortalama puan 2.35 (orta) olarak elde edilmiştir. Bu puanlar arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek için bağımsız t- testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar çizelge 8'de sunulmuştur.

Çizelge 8: Çizgisel Çalışmalarda Çeşitli Gereçleri Tanıyabilme ile İlgili Ortalama Puanların Karşılaştırılması

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	3.15	0.47	9.77	P<0.05
Öğrenci	138	2.35	0.52		

Çizelge 8’de görüldüğü gibi çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçler tanıyabilme ile ilgili öğretmen görüşleriyle öğrenci defterlerinin değerlendirilmesi sonucu elde edilen ortalama puanlar arasında görülen fark 0.05 düzeyinde önemli bulunmuştur. Bu durum, öğretmenlerin ilgili amaç ile ilgili öğrenci çalışmaları üzerinde detaylı bir değerlendirme yapmadıkları kanaatini öne çıkarmaktadır.

2. Çizgisel Çalışmalarda Koyu, Orta, Açık Değerleri Ve Dokuları Kullanabilme

Çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri ve dokuları kullanabilme ile ilgili olarak ilköğretim öğretmenlerinin (5. Sınıf) görüşlerin ilişkin ortalama puan iyi (3.20) olarak belirlenmiştir.

İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinden toplanan defterler üzerinde yapılan değerlendirmede çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri ve dokuları kullanabilme ile ilgili ortalama puan 2.57 olarak belirlenmiştir. Puanlar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için bağımsız t-testi uygulanmış olup elde edilen sonuçlar çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9: Çizgisel Çalışmalarda Koyu, Orta, Açık Değerleri ve Dokuları Kullanabilme ile ilgili puan dağılımı

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	3.20	0.65	5.46	P<0.05
Öğrenci	138	2.57	0.74		

Çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri ve dokuları kullanabilme ile ilgili olarak ilköğretim öğretmenlerinin görüşleri ile öğrenci defterleri değerlendirilmesi sonucu elde edilen ortalama puanlar arasındaki fark 0.05 düzeyinde önemli

bulunmuştur. Bu durum öğretmenlerin ilgili soru ile alakalı öğrenci çalışmaları üzerinde detaylı bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

3. Çizgi, Doku Ve Lekeleri Kullanarak Hayalden Resim Yapabilme

Ankete katılan ilköğretim 5. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin ortalama puanlar 3.02 iken öğrencilerden toplanan defterlerin değerlendirilmesinden, çizgi, doku ve lekeleri kullanarak hayalden resim yapabilme ile ilgili ortalama puan 2.61 olarak tespit edilmiştir. Puanlar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için bağımsız t- testi uygulanmış olup elde edilen sonuçlar Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10: Çizgi, doku ve lekeleri kullanarak hayalden resim yapabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	3.02	0.88	2.88	P<0.05
Öğrenci	138	2.61	0.71		

Çizelge 10'de görüldüğü gibi öğretmen görüşleriyle öğrenci defterlerinin değerlendirilmesi sonucu elde edilen ortalama puanlar arasında görülen fark 0.05 düzeyinde önemli bulunmuştur. Bu durum ise öğretmenlerin çizgi doku ve lekeleri kullanarak hayalden resim yapabilme ile ilgili öğrenci çalışmaları üzerinde detaylı bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

4. Koyu, Orta, Açık Lekelerle Kompozisyon Bilgisi

Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon bilgisi ile ilgili olarak ilköğretim 5. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin ortalama puanlar 2.74 düzeyinde bulunduğu tespit edilmiştir.

İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinden toplanan defterler üzerinden yapılan değerlendirmede ise koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon bilgisi ile ilgili ortalama puan 2.46 olarak belirlenmiştir. Puanlar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için bağımsız t- testi uygulanmış olup elde edilen sonuçlar çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11:Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon bilgisi

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.74	0.85	2.04	P<0.05
Öğrenci	138	2.46	0.68		

Çizelge 11’de görüldüğü gibi koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon bilgisi ile ilgili öğretmen görüşleriyle öğrenci defterlerinin değerlendirilmesi sonucu elde edilen ortalama puanlar arasında görülen fark 0.05 düzeyinde önemli bulunmuştur. Bu durum ise öğretmenlerin ilgili soru ile alakalı öğrenci çalışmaları üzerinde detaylı bir değerlendirme yapmadıkları kanaati ortaya çıkmaktadır.

5. Koyu, Orta, Açık Lekelerle Kompozisyon Yapabilme

İlköğretim 5. Sınıf öğretmenlerinin anketteki görüşlerine ilişkin ortalama puanları 2.72 öğrenci defterleri üzerinde koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon yapabilme ile ilgili ortalama puanları 2.46 olarak tespit edilmiş olup puanlar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için bağımsız t- testi uygulanmış olup elde edilen sonuçlar çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12: Koyu, Orta, Açık Lekelerle Kompozisyon Yapabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.72	0.91	1.77	P>0.05
Öğrenci	138	2.46	0.75		

Çizelge 12’de görüldüğü gibi koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon yapabilme ile ilgili öğretmen görüşleriyle öğrenci defterlerinin değerlendirilmesi arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmiştir.

6. Koyu, Orta, Açık Değerleri Renge Dönüştürerek Kompozisyon Yapabilme

Yapılan ankette öğretmenlerin öğrencileri hakkındaki görüşlerine ilişkin ortalama puanları 2.78 öğrencilerinden toplanan defterler üzerinden yapılan değerlendirmede ortalama puan 2.43 olarak tespit edilmiş olup değerler arasında farkın

önemli olup olmadığını belirlemek için bağımsız t- testi uygulanmış olup elde edilen sonuçlar Çizelge 13’te verilmiştir.

**Çizelge 13:Koyu, Orta, Açık Değerleri Renge Dönüştürerek
Kompozisyon Yapabilme**

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.78	0.73	2.15	P<0.05
Öğrenci	138	2.43	0.68		

Çizelge 13’te görüldüğü gibi koyu, orta, açık değerleri renege dönüştürerek kompozisyon yapabilme ile ilgili öğretmen görüşleriyle öğrenci defterlerinin değerlendirilmesi sonucu elde edilen ortalama puanlar arasında görülen fark 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu durum ise öğretmenlerin ilgili soru ile alakalı öğrenci çalışmaları üzerinde yeterli bir değerlendirme yapmadıkları kanaati ortaya çıkmaktadır.

7. Çalışmalarda Mürekkebi Kullanabilme

İlköğretim 5. Sınıf öğretmenlerinin “Çalışmalarda mürekkebi kullanabilme” ile ilgili öğrencileri hakkındaki görüşlerinin ortalama puanları 2.59 olup toplanılan öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirme de ortalama puanları 2.28 olarak tespit edilmiş olup puanlar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek için bağımsız t- testi uygulanmış olup elde edilen sonuçlar Çizelge 14’te verilmiştir.

Çizelge 14:Çalışmalarda mürekkebi kullanabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.59	0.96	1.96	P>0.05
Öğrenci	138	2.28	0.77		

Çizelge 14’te görüldüğü gibi çalışmalarda mürekkebi kullanabilme ile ilgili öğretmen görüşleriyle öğrenci defterlerinin değerlendirilmesi arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmiştir.

8. Örtücü Ve Saydam Boyalar Bilgisi:

Sorusu ile ilgili öğretmen görüşlerinin öğrencileri hakkındaki görüşlerinin ortalama puanları 2.41 olarak tespit edilmiş olup aynı konu ile ilgili öğrenci defterlerinde yapılan değerlendirmede elde edilen puanlar 2.48 olarak tespit edilmiştir. Her iki veri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız t- testine tabi tutulmuştur. İlgili veriler çizelge 15’te sunulmuştur.

Çizelge 15:Örtücü Ve Saydam Boyalar Bilgisi İle İlgili Öğrenci Defterleri İle Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonucunun Karşılaştırılması

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.41	0.93	0.42	P>0.05
Öğrenci	138	2.48	0.86		

Örtücü ve saydam boyalar bilgisi ile ilgili öğretmen görüşleri ve öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirme arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir.

9. Nesnelerin Bütünü İle Parçaları Arasındaki Orantıyı Sezebilme

Nesnelerin bütünü ile parçaları arasındaki orantıyı sezebilme ile ilgili olarak ilköğretim 5.sınıf öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin ortalama puanları 2.87 olarak elde edilmiştir.

İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinden rasgele toplanan defterler üzerinde yapılan değerlendirmede nesnelerin bütünü ile parçaları arasındaki orantıyı sezebilme ile ilgili olarak ortalama değerlendirme puanları 2.48 olarak elde edilmiştir. Puanlar arasında görülen bu farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için bağımsız t-testi uygulanmış, elde edilen sonuçlar çizelge 16’daki gibidir.

Çizelge 16:Nesnelerin Bütünü İle Parçaları Arasındaki Orantıyı Sezebilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.87	0.81	3.07	P<0.05
Öğrenci	138	2.48	0.54		

Çizelge 16’da görüldüğü gibi nesnelere bütünü ile parçaları arasındaki orantıyı sezibilme ile ilgili olarak öğretmen görüşleri ile öğrenci defterlerinin değerlendirilmesi neticesinde elde edilen puanlar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlılık arz etmektedir. Bu durum öğretmenlerin ilgili soru ile ilişkin öğrenci çalışmalarını üzerinde yeterli düzeyde çalışma yapmadıkları söylenebilir.

10- Renk Bilgisi

Renk bilgisi ile ilgili anket sorusuna öğretmen görüşlerinin öğrencileri hakkındaki değerlendirme ortalama puanları 3.57 olarak tespit edilmiş olup yine renk bilgisi ile ilgili öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede elde edilen ortalama puanları 2.33 olarak elde edilmiş, öğretmen görüşleri ile öğrenci defter değerlendirmesinin sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları çizelge 17’de sunulmuştur.

Çizelge 17: Renk Bilgisi

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	3.57	0.54	11.88	P<0.05
Öğrenci	138	2.33	0.78		

Çizelge 17’de görüldüğü gibi renk bilgisi ile ilgili olarak öğretmen görüşleri ile öğrenci defterleri arasında elde edilen puanlar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlılık arz etmektedir. Bu durumda öğretmenlerin renk bilgisi ile ilgili öğrencileri hakkında yeterli düzeyde bir değerlendirme yaptıkları söylenemez.

11. Çalışmalarda Hareketli Konulara Yer Verebilme

İlköğretim 5.sınıf öğretmenlerinin “çalışmalarda hareketli konulara yer verebilme” ile ilgili öğrencileri hakkındaki görüşlerinin ortalama puanları 3.13 olup öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede ise ortalama öğrenci puanları 2.63 düzeyinde tespit edilmiştir. İki veri arasında görülen bu farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için bağımsız t-testi uygulanmış elde edilen sayısal veriler çizelge 18’de sunulmuştur.

Çizelge 18: Çalışmalarda Hareketli Konulara Yer Verebilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	3.13	0.85	3.69	P<0.05
Öğrenci	138	2.63	0.74		

Çizelge 18’de görüldüğü gibi “çalışmalarda hareketli konulara yer verebilme” ile ilgili öğretmen görüşleri ile öğrenci defter değerlendirmesi arasındaki puan farkı 0.05 düzeyinde anlamlıdır. Bu ise öğretmenlerin, öğrencileri ile ilgili yeterli oranda bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

12. Tek Rengin Çok Çeşitli Değerleri İle Çalışma Yapabilme

Tek rengin çok çeşitli değerleri ile çalışma yapabilme ile ilgili öğretmenlerin ankete verdikleri cevapların değerlendirilmesi sonucu elde edilen ortalama puanlar 2.54 düzeyinde elde edilmiş iken ilköğretim 5.sınıf öğrencilerden toplanan defterler in değerlendirilmesi sonucu elde edilen puanlar 2.22 olarak bulunmuştur. Ortalama puanlar arasında görülen bu farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için bağımsız t-testi uygulanmıştır. Elde edilen istatistiksel sonuçlar çizelge-19’da sunulmuştur.

Çizelge 19: Tek Rengin Çok Çeşitli Değerleri İle Çalışma Yapabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.54	0.89	2.31	P<0.05
Öğrenci	138	2.22	0.62		

Çizelge19’da görüldüğü gibi “tek rengin çok çeşitli değerleri ile çalışma yapabilme” ile ilgili öğretmen görüşleri ile öğrenci defter değerlendirmesi arasındaki puan farkı 0.05 düzeyinde anlamlıdır. Bu durumda öğretmenlerin, öğrencilerinin çalışmaları ile ilgili olarak yeterli oranda bir değerlendirme yaptıklarını söylemek güçtür.

13. Doğanın Ritmini Kavrayarak Çevreye Olan Duyarlılığı Geliştirici Çalışmalar Yapabilme

Çizelge 20: Doğanın ritmini kavrayarak çevreye olan duyarlılığı geliştirici çalışmalar yapabilme ile ilgili t-testi sonuçları

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	3.17	0.80	5.92	P<0.05
Öğrenci	138	2.39	0.71		

Çizelge 20’de görüldüğü gibi öğretmenlerin öğrencileri hakkındaki “Doğanın ritmini kavrayarak çevreye olan duyarlılığı geliştirici çalışmalar yapabilme” ile ilgili kanaatlerinin ortalama puanları 3.17 düzeyinde elde edilmiş aynı soru ile ilgili öğrenci defterleri üzerinde yapılan derlendirmede ise ortalama puanlar 2.39 düzeyinde tespit edilmiştir.

Görüldüğü üzere doğanın ritmini kavrayarak çevreye olan duyarlılığı geliştirici çalışma yapabilme ile ilgili olarak öğretmen görüşleri ile öğrenci defter değerlendirmesi sonucu elde edilen puanlar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. O halde öğretmenlerin öğrenci çalışmaları üzerinde yeterli bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

14. Portre Bilgisi

Çizelge 21: Portre bilgisi ile ilgili t-testi sonuçları

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.33	0.87	1.20	P>0.05
Öğrenci	138	2.15	0.78		

Portre bilgisi ile ilgili öğretmenlerin öğrenci hakkındaki görüşlerinin ortalama puanları 2.33 olarak tesbit edilmiş iken öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede elde edilen puanlar 2.12 olarak belirlenmiştir. Portre bilgisi ile ilgili anket değeri ile öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmeler arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

15. Etkilendiği Kişileri Portre Çalışması Olarak Aktarabilme

Çizelge 22: Etkilendiği Kişileri Portre Çalışması Olarak Aktarabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.52	0.96	3.06	P<0.05
Öğrenci	138	2.04	0.78		

Etkilendiği kişileri portre çalışması olarak aktarabilme ile ilgili çizelge 22 'de de görüldüğü gibi öğretmenlerin öğrenci değerlendirmeleri hakkındaki ortalama puanları 2.52 olarak belirlenmiş aynı konuya dair öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede puanları ise 2.04 olduğu gözlenmiştir.

Uygulanan bağımsız t- testine göre öğretmen defter değerlendirmeleri ile öğrenci defter değerlendirmesi sonucu elde edilen puanlar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda öğretmenlerin öğrenci çalışmaları üzerinde yeterli düzeyde bir değerlendirme yapmadıkları gözlenmiştir.

16. Düzenli Ortamda Bulunmaktan Zevk Alış

Çizelge 23: Düzenli Ortamda Bulunmaktan Zevk Alış

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	3.54	0.72	7.79	P<0.05
Öğrenci	138	2.61	0.57		

Çizelge 23'te de görüldüğü üzere öğrencilerin düzenli ortamda bulunmaktan zevk alış ile ilgili öğretmen değerlendirmesinin ortalama puanları 3.54 olarak belirlenmiş aynı konu ile ilgili öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede ortalama puanlar ise, 2.61 olduğu gözlenmiştir. Öğretmen görüşleri ile öğrenci defter değerlendirmeleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiş o halde öğretmenlerin öğrencileri ile ilgili yeterli düzeyde bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

17. Rüya, Masal, Efsane, Uzay, Gelecek Yıllarda Yaşam Gibi Konuları Biçim Ve Renk Zenginliği İçinde Gerece Aktarabilme

Çizelge 24: Rüya, Masal, Efsane, Uzay, Gelecek Yıllarda Yaşam gibi Konuları Biçim ve Renk Zenginliği İçinde Gerece Aktarabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.87	0.98	4.27	P<0.05
Öğrenci	138	2.20	0.74		

Yapılan değerlendirmede çizelge 24 te de görüldüğü üzere rüya, masal, efsane, uzay, gelecek yıllarda yaşam gibi konuları biçim ve renk zenginliği içinde gerece aktarabilme ile ilgili öğretmenlerin öğrenci çalışmaları hakkındaki değerlendirmede ortalama puanları 2.87 iken aynı konu ile ilgili öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirme sonucunda ortalama puanları 2.20 olarak tespit edilmiş olup her iki değerlendirme arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını bağımsız t- testine göre 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durumda öğretmenlerin öğrenci çalışmaları hakkında yeterli düzeyde bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

18. Afiş Çalışmalarında Tasarım Bilgisi

Çizelge 25: Afiş Çalışmalarında Tasarım Bilgisi

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.67	0.97	6.65	P<0.05
Öğrenci	138	1.65	0.67		

Çizelge 25'te görüldüğü gibi afiş çalışmalarında tasarım bilgisi ile ilgili öğretmen değerlendirmesinin ortalama puanları 2.67 olarak tespit edilmiş aynı zamanda öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede ise 1.65 düzeyinde puan elde edilmiştir.

Bu durumda 0.05 anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durumda öğretmenlerin afiş çalışmalarında tasarım bilgisi ile ilgili öğrencileri hakkında yeterli düzeyde bir değerlendirme yapmadıkları gözlenmiştir.

19. İki Boyutlu Tasarım Çalışmalarında “Sağlığa Duyarlılığı” Aktarabilme

Çizelge 26: İki Boyutlu Tasarım Çalışmalarında “Sağlığa Duyarlılığı” Aktarabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.96	0.87	6.84	P<0.05
Öğrenci	138	2.00	0.66		

İki boyutlu tasarım çalışmalarında “Sağlığa duyarlılığı” aktarabilme ile ilgili öğretmenlerin öğrenci değerlendirme ortalama puanları 2.96 olup öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede ise ortalama puanları 2.00 düzeyinde bulunmuştur.

Uygulanan bağımsız t- testine göre öğretmen değerlendirmeleri ile öğrencilerden toplanan defterler üzerinde yapılan değerlendirme sonuçları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark arz etmektedir. Buna dayanarak öğretmenlerin öğrenci defterleri üzerinde yeterli düzeyde değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

20. Tekstil Tasarım Bilgisi

Çizelge 27: Tekstil Tasarım Bilgisi

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.37	1.14	6.98	P<0.05
Öğrenci	138	1.17	0.38		

Çizelge 27 de görüldüğü gibi öğretmenlerin öğrencileri hakkındaki değerlendirme ortalama puanları 2.37’dir. Aynı konu ile ilgili öğrenci defter değerlendirme puanları 1.17 olarak bulunmuştur.

Her iki veri arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını elde etmek için uygulanan bağımsız t- testinde öğretmen değerlendirmesi ile öğrenci defter değerlendirmeleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu gözlenmiştir. Bu durumda öğretmenlerin öğrencilerinin tasarım bilgisi ile ilgili yeterli düzeyde bir değerlendirme yapmadıkları gözlenmiştir diyebiliriz.

21. Tekstil Tasarım Yapabilme.

Çizelge 28: Tekstil Tasarım Yapabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.33	1.16	7.49	P<0.05
Öğrenci	138	1.04	0.20		

Öğretmenlerin öğrencilerinin tekstil tasarım yapabilme ile ilgili değerlendirmeleri çizelge 28 de de görüldüğü gibi ortalama puanları 2.33 olarak bulunmuş. Diğer taraftan öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirme yine çizelge 28 de görüldüğü gibi ortalama puanları 1.04 olarak bulunmuştur.

Her iki değerlendirme 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark arz etmektedir. Bu durumda öğretmenlerin öğrenci çalışmaları olan tekstil tasarım yapabilme ile ilgili yeterli düzeyde bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

22. Üç Boyutlu Tasarım Bilgisi

Çizelge 29: Üç Boyutlu Tasarım Bilgisi

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.46	1.09	7.25	P<0.05
Öğrenci	138	1.26	0.44		

Üç boyutlu tasarım bilgisi ile ilgili öğretmen değerlendirmesinin ortalama puanları çizelge 29 da görüldüğü gibi 2.46 olarak belirlenmiş olup aynı konu ile ilgili öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede 1.26 düzeyinde tespit edilmiştir.

Bu durum 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark arz etmektedir. Mevcut farkın öğretmenlerin öğrencileri hakkındaki üç boyutlu tasarım bilgisi ile ilgili yeterli denebilecek düzeyde bir değerlendirme yapmadıkları anlaşılmaktadır.

23. Grup Çalışması Yolu İle İş Bölümü Yapararak Sorumluluk Paylaşabilme

Çizelge 30: Grup Çalışması Yolu İle İş Bölümü Yapararak Sorumluluk Paylaşabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	3.37	0.74	5.05	P<0.05
Öğrenci	138	2.76	0.60		

. Çizelge 30'da görüldüğü gibi öğretmenlerin öğrenci değerlendirmelerinin ortalama puanları 3.37 olarak tespit edilmiş öğrenci defterleri üzerinde "Grup çalışması yolu ile iş bölümü yaparak sorumluluk paylaşabilme" ile ilgili ortalama puanları ise 2.76 düzeyinde belirlenmiş.

Buna göre öğretmenlerin öğrenci değerlendirme hakkında yeterli düzeyde bir değerlendirme yapıp yapmadıklarını uygulanan bağımsız t- testine göre 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu bu durumda öğretmenlerin öğrencilerini yeterli düzeyde değerlendirmediklerini söyleyebiliriz.

24. Üç Boyutlu Biçimlendirme Ve İnşa Çalışmaları Yapabilme

Çizelge 31: Grup Çalışması Yolu İle İş Bölümü Yapararak Sorumluluk Paylaşabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.74	0.91	12.39	P<0.05
Öğrenci	138	1.07	0.25		

Öğretmenlerin üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme ile ilgili öğretmenlerin öğrenci değerlendirme puanları 2.74 olarak bulunmuş yine aynı konu ile ilgili öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede ortalama puanları 1.07 olarak bulunmuş. Buna göre öğretmen değerlendirmeleri ile öğrenci defter değerlendirmeleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark arz etmektedir.

Bu durumda öğretmenlerin öğrenci değerlendirirken yeterli düzeyde bir değerlendirme yapmamış oldukları söylenebilir.

25. Sanat Eserlerini Ve Tasarım Örneklerini İnceleye Bilme.

Çizelge 32: Sanat Eserlerini Ve Tasarım Örneklerini İnceleye Bilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.22	0.89	9.25	P<0.05
Öğrenci	138	1.00	0		

Sanat eserlerini ve tasarım örneklerini inceleyebilme ile ilgili yapılan öğretmen değerlendirmesinde elde edilen ortalama puanları 2.22 olarak elde edilmiş. Aynı soru değerlendirmesi ile öğrenci defterleri üzerinde gerçekleştirilen değerlendirmede 1.00 düzeyinde puan alınmıştır.

Defter değerlendirmesi ve öğretmenlerin değerlendirmeleri arasında anlamlı fark olup olmadığını tespit etmeye yönelik değerlendirme 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark arz etmektedir.

O halde öğretmenlerin öğrencileri hakkında yeterli düzeyde bir değerlendirme yapmadıkları izlenmiştir.

26. Kültür Ve Tabiat Varlıklarının Değerini Bilerek Koruyabilme

Çizelge 33: Kültür Ve Tabiat Varlıklarının Değerini Bilerek Koruyabilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	2.96	1.07	12.18	P<0.05
Öğrenci	138	1.02	0.15		

Öğretmenler öğrencilerinin “Kültür ve Tabiat Varlıklarının Değerini Bilerek Koruyabilme” ile ilgili değerlendirmeleri çizelge. 33’de de görüldüğü üzere ortalama puanları 2.96 olup aynı konu ile ilgili öğrencilerden toplanan defter değerlendirmelerinin ortalama puanları 1.02 olarak tespit edilmiş.

Yapılan her iki değerlendirme sonuçları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark gözlenmektedir. Bu durumda öğretmenlerin öğrenci değerlendirmeleri hakkında yeterli düzeyde değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

27. Belli Başlı Yerli Ve Yabancı Sanatçılarla Eserleri Hakkında Bilgi Edinebilme.

Çizelge 34: Belli Başlı Yerli ve Yabancı Sanatçılarla Eserleri Hakkında Bilgi Edinebilme

	N	$\bar{x}$	s.s.	t	Sonuç
Öğretmen	46	1.67	0.82	5.59	P<0.05
Öğrenci	138	1.00	0		

Belli başlı yerli ve yabancı sanatçılarla eserleri hakkında bilgi edinebilme ile ilgili öğretmenlerin öğrenci değerlendirme puanları 1.67 olup öğrenci defterleri üzerinde yapılan değerlendirmede 1.00 düzeyinde puan elde edilmiş.

Bu durumda uygulanan bağımsız t-testine göre öğretmen değerlendirmeleri ile öğrencilerden toplanan defterler üzerinde yapılan değerlendirme neticeleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark görülmektedir. Buna dayanarak öğretmenlerin öğrenci defterleri üzerinde yeterli bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

BÖLÜM V

5. ÖZET YARGI VE ÖNERİLER

İlköğretim okulları 5. sınıf resim-iş ders programının amaçlarının gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada genel olarak şu sorulara cevap aranmıştır.

Öğrencilerin Resim-İş dersinin davranışlarına ulaşma düzeyi, cinsiyetlerine göre öğretmenlerin öğrencileri Resim-İş dersinin amaçlarına ulaştırmadaki etkinlikleri, öğretmenlerin mezun oldukları okullara (programa) göre amaçları gerçekleştirme düzeyleri ve öğretmenlerin kıdemlerine göre amaçları gerçekleştirme düzeylerinin tespitidir.

Araştırmanın evreni Siirt İl Merkezinde bulunan ilköğretim okullarıdır. Örneklemi ise aynı okullarda görev yapan 5. sınıf öğretmenleri ve öğrencileri arasından tesadüfi örneklem yoluyla seçilen bireylerden oluşmaktadır.

Veri analizinde ve yorumlanmasında SPSS paket programı ile bağımsız t testi ve tek yönlü varyans (one-way) analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan çalışmalar kısaca ortaya konulmuş, daha sonra elde edilen bulgular ışığında problemin çözümüne ilişkin yargı ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Özet

Gelişmekte olan çağın koşulları doğrultusunda, her geçen gün kendini yenileme ve gelişme gereksinimi ile birlikte önem kazanan akıl ve yaratıcılığa dayanan, hazırcılıktan, taklitçilikten arınmış bir eğitim anlayışının en önemli uygulama alanlarından biri de Resim-İş öğretimidir. Kişinin insani güçlerini ortaya çıkarabilecek ve bu güçlerle dünyasını değiştirebileceğinin farkına varmasını sağlayabilecek içeriğe sahip Resim-İş dersinin, işlevini yerine getirip getirmediğinin gözden geçirilmesi doğrultusunda, uygulanan programın değerlendirilip geliştirilmesi gerekmektedir.

İlköğretim 5. Sınıflarda uygulanmakta olan “Resim-İş Programının” sınıf öğretmenliği yapan öğretmenler ile öğrenci defterlerinin değerlendirilmesine dayanarak, bir değerlendirmenin yapıldığı bu çalışma, değişen ve gelişen koşullar karşısında daha

başarılı bir program uygulanması ve uygulayıcı öğretmenlere olanak sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacına ilişkin elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %67.4'ü erkek öğretmenlerden %32.6'sı bayan öğretmenlerden oluşmaktadır.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %80.4'ü sınıf öğretmenliği bölümü mezunu iken %19.6'sı diğer (sınıf öğretmenliği bölümü dışındaki) bölümlerden mezun ancak sınıf öğretmenliği yapmaktadır. Öğretmenlerin branşlara göre ilköğretim 5. sınıf resim-iş dersinin amaçlarının gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte birinden bir fazlası (%37.0) (hizmet süresi 1-5 yıl arasında) olduğu, ayrıca 20 yıldan fazla hizmet süresi olan öğretmenlerin %28.3 olduğu görülmektedir.
- Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre amaçları gerçekleştirme düzeyi ortalama puanları erkeklerde 2.79 iken, bayan öğretmenler 2.73 düzeyinde başarı göstermişlerdir.
- Öğretmenlerin ilköğretim 5. Sınıflar Resim-İş programının amaçları ve uygulama düzeyinin hizmet sürelerine göre en başarılı öğretmenler grubu 16-20 yıl hizmet süresine sahip olduğu tespit edilmiş. En başarısız öğretmenler ise 1-5 yıl hizmet süresine sahip olanların oluşturduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmada ilköğretim 5. Sınıf Resim-İş programı amaçlarının gerçekleştirme düzeyinin "genelde yetersiz" olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. Yargı

Öğrencilerin Resim-İş defterlerinin incelenmesi ile elde edilen sonuca göre Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleştirme düzeyi orta, öğretmenlerin görüşlerine göre ise iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu bilgi öğretmenlerin öğrenci çalışmalarını gerektiği gibi değerlendirmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin cinsiyet, kıdem, branşlarına göre Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleştirme düzeyi iyi olduğu saptanmıştır.

5.3. Öneriler

1. Öğretmenlerin öğrencileri daha objektif değerlendirmeleri için gerekli ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerileri ile donatılmaları,

2. Öğretmenlerin öğrencileri gereken oranlarda yönlendiremedikleri, bu nedenle öğretmenlerin söz konusu alanla ilgili olarak “öğretimde rehberlik” konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi,

3. Branşı sınıf öğretmeni olmayan diğer sınıf öğretmenlerine göre Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyinin yüksek olması ilginçtir. Branşı sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni olmayan öğretmenlerin okudukları sınıflardaki öğrencilerin Resim-İş defterleri incelenerek bu farkın karşılaştırılması,

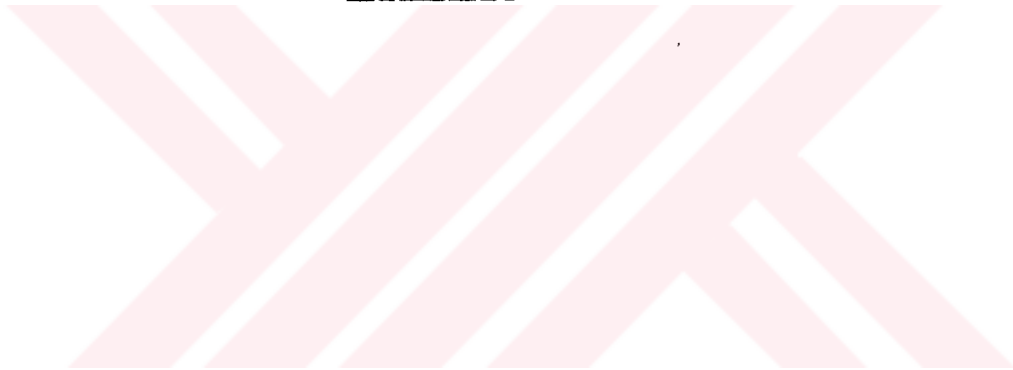
4. Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyi daha yüksektir. Bu farkın değişik araştırmalarla incelenmesi,

5. Öğrencilerin Resim-İş defterlerinin incelenmesi ile elde edilen bulgulara göre Resim-İş dersinin amaçlarının gerçekleşmesi orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu düzey düşüktür, dolayısıyla öğrencilerin düzeyini yükseltmek için öğretmenlerin daha fazla çaba göstermeleri gerekmektedir.

6. Öğretmenlerin, öğrencilerin Resim-İş dersindeki etkinliklerinin değerlendirebilme bilgi ve becerisine sahip olmaları gerekmektedir.

Dolayısı ile öğretmenlerin bu konuda çeşitli hizmet içi eğitim kurslarına tabi tutulması gerekir.

EKLER

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE**SIIRT**

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalında Yüksek lisans yapmaktayım. “İlköğretim 5.Sınıflar Resim-İş programının amaçları ve uygulama düzeyinin belirlenmesi” konulu araştırmama veri toplamak üzere Siirt il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında anket uygulamak istiyorum.

Gerekli izinin verilmesini bilgilerinize arz ederim.

.. / .. / 2001

Muhammed KESKİN

D.Ü.Siirt Eğitim Fak.

Öğr.Gör. SİİRT

Sayın Öğretmenim,

Elinizde bulunan anket soruları “İlköğretim 5.sınıflar Resim-İş Programının Amaçları ve Uygulama Düzeyinin Belirlenmesi” konulu araştırma için hazırlanmıştır. Soruları cevaplandırırken öğrencilerinizin uygulama ve bilgi düzeylerini dikkate alarak gerekli itina-i göstermenizi istirham eder, zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Not: Cevaplarınızı, uygun sütuna (X) şeklinde işaretleyiniz. Öğr.Gör.Muhammed KESKİN

Uygun olanı işaretleyiniz:

- 1-Cinsiyetiniz : 1-( ) Erkek 2-( ) Kadın
 2-Mezun olduğunuz bölüm : 1-( ) Sınıf Öğretmenliği 2-( ) Başka (lütfen yazınız):.....
 3-Hizmet süreniz : 1-( ) 1-5 yıl 2-( ) 6-10 yıl 3-( ) 11-15 yıl
 4-( ) 16-20 yıl 5-( ) 21 yıl ve yukarısı

	ÇOK	Orta	ÇOK AZ	HİÇ
1-Çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçleri tanıyabilme				
2-Çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri ve dokuları kullanabilme				
3-Çizgi, doku ve lekeleri kullanarak hayalden resim yapabilme				
4-Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon bilgisi				
5- Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon yapabilme				
6- Koyu, orta, açık değerleri renge dönüştürerek kompozisyon yapabilme				
7-Çalışmalarda mürekkep kullanabilme				
8-Örtücü ve saydam boyalar bilgisi				
9-Nesnelerin bütünü ile parçaları arasındaki orantıyı sezabilme				
10-Renk bilgisi				
11-Çalışmalarda hareketli konulara yer verebilme				
12-Tek rengin çok çeşitli değerleri ile çalışma yapabilme				
13-Doğanın ritmini kavrayarak, çevreye olan duyarlılığı geliştirici çalışmalar yapabilme.				
14-Portre bilgisi.				
15-Etkilendiği kişileri portre çalışması olarak aktarabilme.				
16-Düzenli ortamda bulunmaktan zevk alışı.				
17-Rüya, masal, efsane, uzay, gelecek yıllarda yaşam gibi konuları biçim ve renk zenginliği içinde gerece aktarabilme.				
18-Afiş çalışmalarında tasarım bilgisi.				
19-İki boyutlu tasarım çalışmalarında “sağlığa duyarlılığı” aktarabilme.				
20-Tekstil tasarım bilgisi.				
21-Tekstil tasarım yapabilme.				
22-Üç boyutlu tasarım bilgisi.				
23-Grup çalışması yoluyla iş bölümü yaparak sorumluluk paylaşabilme.				
24-üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme.				
25-Sanat eserleri ve tasarım örneklerini inceleyebilme.				
26-Kültür ve tabiat varlıklarının değerini bilerek koruyabilme.				
27-Belli başlı yerli ve yabancı sanatçılarla, eserleri hakkında bilgi edinebilme.				

SİİRT İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI
ANKET UYGULANACAK İLKÖĞRETİM OKULLARI LİSTESİ

- 1 -Atatürk İlköğretim Okulu
- 2 -Alpaslan İlköğretim Okulu
- 3 -Cumhuriyet İlköğretim Okulu
- 4-Çevik Ersin Temel İlköğretim Okulu
- 5-Eşref Bitlis İlköğretim Okulu
- 6-Evren İlköğretim Okulu
- 7-Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu
- 8-Fatih İlköğretim Okulu
- 9-Gazi İlköğretim Okulu
- 10-Hürriyet İlköğretim Okulu
- 11-İnönü İlköğretim Okulu
- 12-İbni Sina İlköğretim Okulu
- 13-İsmail Çelik İlköğretim Okulu
- 14-Kazım Karabekir İlköğretim Okulu
- 15-Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu
- 16-Mehmetçik İlköğretim Okulu
- 17-Naci Varola İlköğretim Okulu
- 18-Gülten Süer İlköğretim Okulu
- 19-14 Eylül İlköğretim Okulu
- 20-Salih Omurtak İlköğretim Okulu
- 21-Süleyman Demirel İlköğretim Okulu
- 22-Ş.Polis Hayrettin Şişman İlköğretim Okulu
- 23-Baykan Yibo İlköğretim Okulu
- 24-Aydınlar Çatılı İlköğretim Okulu
- 25-Aydınlar İ.Fakirullah İlköğretim Okulu
- 26-Mehmet Kapsuz İlköğretim Okulu
- 27-Vali Mehmet Süer İlköğretim Okulu
- 28-Vali Osman Acar İlköğretim Okulu
- 29-Zübeyde hanım İlköğretim Okulu
- 30-75.Yıl İlköğretim Okulu

- 31-75.Yıl İMKB İlköğretim Okulu
- 32-Merkez YİBO İlköğretim Okulu
- 33-Gökçebağ İlköğretim Okulu
- 34-Doluharman İlköğretim Okulu
- 35-Aktaş İlköğretim Okulu
- 36-Akyamaç İlköğretim Okulu
- 37-Pınarca İlköğretim Okulu
- 38-Tuzkuyusu İlköğretim Okulu
- 39-Aydınlar Dereyamaç İlköğretim Okulu
- 40-Aydınlar İkizbağlar İlköğretim Okulu
- 41-Kurtalan Oyacık İlköğretim Okulu
- 42-Kurtalan Kılıçlı-1 İlköğretim Okulu
- 43-Kurtalan Kılıçlı-2 İlköğretim Okulu
- 44-Kayabağlar İlköğretim Okulu
- 45-Recep Ergün İlköğretim Okulu
- 46-Merkez Koçpınar İlköğretim Okulu
- 47-Aydınlar İ.Hakkı İlköğretim Okulu
- 48-V.Karani PİO İlköğretim Okulu

BİBLİYOGRAFYA (KAYNAKÇA)

- ALAKUŞ, A. Osman. “Kaligrafinin Modern Türk Resmine Etkisi Sürecinde Erol Akyavaş”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1997.
- ARTUT, Kazım. “Sanat Eğitim Kuramları Ve Yöntemleri”, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.
- ATAN, Ahmet. “Sanat Terimleri Sözlüğü”, Dicle Üniversitesi Yayınları, Diyarbakır 1997.
- BALCI, Yusuf Baytekin. “Liselerde Resim Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştığı Problemler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1990.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem. Eğitim Psikolojisi. Onüçüncü Basım Ankara: Kadioğlu Matbaası,1994.
- BİRSUN, Mevlide. “Okul Öncesi Dönemde Resmin İşlevi” Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri II-III,25-26-27,Nisan 1985 İstanbul:Ya-Pa Yayınları, 1985
- CANTÜRK, Fikri. Plastik Sanatlarda Temel Sorunlar. Birinci Basım.Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1993
- ÇAKIR, Ayşe. “Temel Eğitim İkinci Basamağında (Ortaokullarda) Plastik Sanatlar Eğitimi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1985.

- ÇİLENTİ, Kamuran. Eğitim Teknolojisi ve Öğretimi. Altıncı Basım. Ankara: Kadioğlu Matbası 1994
- DEMİREL, Özcan. Genel Öğretim Yöntemleri. Dördüncü Basım. Ankara: Pegem Yayınları 1993
- DİĞLER, Mustafa. "Osmanlı Döneminde Türk Minyatürü", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2000.
- ERBİL, Devrim. "Çağdaş Sanat Eğitimi" Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, 1990
- ERTEMİN, Burçin. "İlköğretim Okulları Resim-İş Öğretim Programının Değerlendirilmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 1997.
- ERTÜRK, Selahattin. "Program Geliştirme", Yelkentepe Yayınları, Ankara 1977.
- ETİKE, Serap. " Türk Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişim Süreci İçinde Ortaokullarda Resim-İş Eğitimi Ve Resim-İş Öğretmeni Yetiştirme (1923-1950)", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991.
- FİDAN, Nurettin ve ERDEN, Münire. "Eğitime Giriş", Alkım Yayınları, Ankara .1993.
- ETİ, Erol. " Yaygın Sanat Eğitimi" 2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu. İstanbul: İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, 1977.
- FİŞER, Ernst. Sanatın Gerekliliği (Çeviren: Burçin EVRİM). İstanbul: Özgür Yayın Evi, 1972.

- GEL, Yücel. “Resim-iş Öğretiminde Yöntem ve Değerlendirme” Orta Öğretim Kurumlarında Resim-iş Öğretimi ve Sorunları Toplantısı, 10-11 Mayıs 1990 Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları 1990.
- KARASAR, Niyazi. “Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar, İlkeler, Teknikler”, Beşinci Basım, Ankara:3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., Ankara 1994
- KAPTAN, Saim. Bilimsel Araştırma ve Yayın Teknikleri. Ankara: Rehber Yayın Evi,1993.
- KOCABAŞ, Ayfer. “Lise 1986 Müzik Programını Ege Bölgesinde Görevli Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine Ve Çağdaş Program Geliştirme İlkelerine Göre Değerlendirilmesi”, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi I. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kuram Uygulama, Araştırma), 28-30 Nisan 1994, Adana. Çukurova Üniversitesi Basımevi Adana 1994.
- ODABAŞ, Akın. “İlköğretim Okullarında Matematik Öğretimi Üzerine Bir Araştırma” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van 1996.
- OĞUZKAN, A. Ferhan. “Orta Dereceli Okullarda Öğretim”, Emel Matbaacılık, Ankara 1989.
- OĞUZKAN, A. Ferhan. “Eğitim Terimleri Sözlüğü”, Emel Matbaacılık, Ankara 1993.
- OKAN, Kenan. “İlkokullarda Resim Öğretimi”, Çankaya Matbaacılık, Ankara.
- ÖNCÜL, Remzi “Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü”, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000

- ÖZKAN, Tülay. "Adana ve Yöresi İlköğretim Okullarında(11-13,yaş) Çocuk Resimindeki Teknikler ve Renkler",Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- ÖZSOY, Vedat. "Türkiye'de Resim-iş Eğitimi (Sanat Eğitimi Tarihine Kısa Bir Bakış)," Gazi Üniversitesi Eğitim Faültesi Dergisi.1996.
- ÖZÖN, N. Mustafa. "Türkçe-Yabancı Kelimeler Sözlüğü", İnkılap Ve Aka Kitap Evleri, Tan Gazetesi Matbaası, İstanbul 1992
- SAN, İnci. Sanat ve Eğitim. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1985.
- STOKROCKİ, Mary ve KIRIŞOĞLU, Olcay. "İlköğretim Sanat Öğretimi", YÖK Dünya Bankası, MEGP, Ankara 1996.
- TANSUĞ, Sezer. "Resim Sanatının Tarihi", İstanbul: Remzi Kitap Evi, 1993.
- TEKCAN, Süleyman Saim ve Ali Teoman Germaner."Sanatsal Eğitim Bağlamında Yapabildiklerimiz ve Yapmamız Gerekenler Üzerini Görüşler, "Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi: Sempozyum-Konferans. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası,1995.
- TELLİ, Hidayet. "Türkiye'de Resim-iş Öğretimine Genel Bir Bakış," Orta Öğretim Kurumlarında Resim-İş Ve Sorunları Toplantısı,10-11 Mayıs 1990. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları,1990.
- TUNCAY, Murat. "Üniversitede Güzel Sanatlar Eğitimini Ülke Gereksinimleri Açısından Önemi Ve İzmir Deneyimi," Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi: Sempozyum Konferans. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 1995.

- TUNÇ, Handan. "İlkokullarda Plastik Sanatlar Eğitimi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1985.
- TURANİ, Adnan. Çağdaş Sanat Felsefesi. İstanbul: Varlık Yayın Evi, 1974.
- UÇAN, Ali. "Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Yapılanması ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi," Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi: Sempozyum-Konferanslar. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 1995.
- UŞUN, Salih. "Dünyada Ve Türkiye'de Bilgisayar Destekli Öğretim", Pegem Yayınları, Ankara 2000.
- VURAL, Mehmet. " İlköğretim okulu Programı", Yakutiye Yayınları, Erzurum 2000.
- YURDAKUL, İncilay. "Ortaöğretimde Sanat Eğitimi Sorunları," Ortaöğretimde Resim-İş Öğretimi Ve Sorunları Toplantısı, 10-11 Mayıs 1990. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1990.